

weekly.meest.com

MeestWeekly

МІСІЯ ДРАПАТОГО

Чому Зеленський змінив
головнокомандувача ЗСУ і хто такий
новий керівник української армії

Читайте с. 7

ПОМ'ЯКШЕНІ САНКЦІЇ

Майже третина країн Євросоюзу
допомоглася послаблень щодо РФ

с. 13

НЕВГАСИМЕ ПОЛУМ'Я ЗАТОКИ

Жоден варіант закінчення Іранської
кампанії не буде успішним

с. 15

A-TEAM
Home Care

**Over
\$2,000
in Bonuses**

ЗАПРОШУЄМО НА РОБОТУ ПО ДОГЛЯДУ ЗА ЛІТНИМИ ЛЮДЬМИ

З нами Ви можете заробляти більше!
Ви також можете доглядати
за своїми близькими та рідними.

215-302-9292

ІРАН ПОГРОЖУЄ УКРАЇНІ?

■ Олександр Коваленко

У низці моніторингових каналів з'явилася інформація про те, що Іран нібито планує завдати удару балістичними ракетами по території України. Та жодного офіційного підтвердження цієї інформації не було, але на тлі загострення двосторонніх відносин між Києвом і Тегераном у багатьох виник ряд запитань. Зокрема, чим Іран може завдати удару по Україні й чи здатні ми перехоплювати ці ракети?

Приліт іранських балістичних ракет завжди був лише питанням часу. Це зумовлено постійними спробами Російської Федерації (РФ) отримати від Ірану певну номенклатуру балістичних ракет. Щоправда, насамперед оперативного-тактичного рівня — Fateh-110, Zolfaghar, Dezful і Fath-360. Тегеран же перетворив балістику на привід для торгів, вимагаючи від Москви не лише значно вищу ціну за свою продукцію, а й технології для розвитку власного військово-промислового комплексу.

Зараз іранські ракетні програми повністю охоплюють усі категорії балістичних ракет, від оперативного-тактичного до стратегічного значення. У разі ж загрози удару по Україні з території Ісламської Республіки застосовуватимуть ракети середньої та стратегічної дальності.

Ракети середньої дальності: Kheibar Shekan — дальність лету близько 1 450 км, тож ця ракета до України не долетить;

Ghadr — дальність лету близько 2 тис. км, маса бойової частини 650—750 кг; Emad — дальність лету близько 2 тис. км, маса бойової частини 700—750 кг, перехоплення ускладнене; Sejil — дальність лету близько 2 тис. км, маса бойової частини 500—750 кг, вважається найсучаснішою балістичною ракетою у своєму класі на озброєнні Ірану; Shahab-3 — летить на відстань до 2,5 тис. км, маса бойової частини 760—1200 кг, одна з небагатьох, що потребує тривалої підготовки до запуску.

Стратегічного значення є ракета Khorramshahr і її модифікації з дальністю лету від 2 тис. км, а за деякими даними — до 4 тис. км. Маса бойової частини 1500—1800 кг. Ракета є рідинною і також має достатньо тривалий час підготовки до запуску.

Усі іранські ракети мають одну спільну рису — їхня точність посередня, тому нерідко використовують касетні бойові частини для завдання ударів не-

вибіркового характеру. Відомо також про проблеми цих ракет з надійністю, особливо тих, що використовують рідинну паливну систему. У них найчастіше виходить із ладу як силова установка під час лету, так і сама паливна система, унаслідок чого іранські ракети нерідко падали на території Іраку. Практично всі типи балістичних засобів ураження цілком можуть долетіти до України з району Тегріза чи навіть із передмістя Тегерана.

Та варто звернути увагу на те, що район Тегріза вразливий для ударів авіацією Ізраїлю та США, а тому підготовку там пускового майданчика для запуску балістичних ракет може помітити розвідка і завдати превентивного удару.

Загалом іранська балістика мало чим відрізняється від російської чи північнокорейської, тому класичний зенітно-ракетний комплекс Patriot із ракетами PAC-3 та SAMP-T із ракетою Aster-30 B1NT цілком можуть їх перехоплювати.

Проблема в тому, що Patriot і SAMP-T розташовані не в кожній українській області й захищають не

кожне місто-мільйонник. Але й там, де ці комплекси є, не мають повного боекомплекту для здійснення перехоплень.

Іран не є дружнім до України. Саме іранські дрони Shahed-131, Shahed-136, Shahed-238, Karar, іранські боеприпаси й інша зброя вбили більше українців, ніж балістичні ракети.

Та якщо по українській території завдадуть удару іранською балістичною ракетою з території Ірану, це не лише розв'яже українським спецслужбам руки щодо проведення точкових операцій проти іранських посадовців в інших країнах, а й щодо завдання ударів по самій Ісламській Республіці. Україна може перейти не до ситуативного, а до системного оперування в Каспійському морі з цілеспрямованими ударами по всіх іранських кораблях, які курсують у цій акваторії.

Звісно, перетворити для Ірану Каспійське море на таке саме море мертвих кораблів, яким стало Азовське для російського комерційного флоту, буде складно, але інструменти для того, щоб це зробити, в Україні є. Та й від Києва до Тегерана через терито-

рію РФ і Каспій менше як 2 тис. км — для сучасних українських дронів ця відстань цілком доступна.

Крім того, такий рівень конфронтації явно зближить позиції Києва і Єрусалима, а також Вашингтона. Україна може передати Ізраїлю технології дронів, які застосовують проти РФ, і тим самим стимулювати розвиток цього напрямку для потреб його війська. На Близькому Сході українські морські дрони можуть стати визначальним інструментом у стримуванні Ірану в Ормузькій протоці.

Та удар відплати чи залякування, яким нібито погрожує Іран, абсолютно нічого нового не покаже країні, яка вже п'ятий рік живе у стані повномасштабного вторгнення та безперервного терору, зокрема й за пособництва Тегерана, а ось Україна проти Ісламської Республіки дзеркальних заходів іще навіть не починала застосовувати.

Звісно, будь-яку інформацію, що надходить з різних джерел і майданчиків, необхідно ретельно перевіряти, але, моделюючи подібну загрозу, слід розуміти, що від таких дій більше нових проблем виникне саме в Ірану.

■ Василь Нетудихата

Китайський лідер Сі Цзіньпін доручив Народно-визвольній армії Китаю активніше впроваджувати штучний інтелект і безпілотні технології, щоби прискорити

Пекін прискорює військову революцію

модернізацію збройних сил до 2027 року.

За його словами, новітні технології докорінно змінюють характер сучасної війни, тому армія має

адаптувати свої стратегії, систему підготовки та навчання військовослужбовців до нових умов. У Bloomberg зазначили, що такі заяви відображають прагнення Пекіна скороти-

ти технологічний розрив зі Сполученими Штатами, які також активно інвестують у розвиток військових технологій на основі ШІ й автономних систем. Заклик Сі Цзіньпіна прозвучав напе-

редодні 100-річчя Народно-визвольної армії Китаю, яке відзначатимуть 2027-го. До цієї дати, наголосив китайський лідер, військо має продемонструвати суттєвий прогрес у розбудові сучасних високотехнологічних збройних сил.

MeestWeekly

The Ukrainian Canadian weekly established October 1997 in Toronto, Canada, by Meest Corporation Inc. President Rostyslav Kisil

Український громадсько-політичний незалежний тижневик, заснований корпорацією «Міст» у жовтні 1997 року в Торонто, Канада. Президент Ростислав Кісіль

Published in Thursdays (52 issues a year) by Meest Media Corporation. The publisher may not have the same standpoints with the author of a printed material. Authors of printed materials are fully responsible for the content. Advertisers are responsible for the content of their commercial ads.

Видає корпорація «Міст Медіа». Виходить щочетверга (52 рази в рік). Редакція не завжди поділяє погляди авторів матеріалів. Надіслані до редакції рукописи не рецензуються. Відповідальність за зміст рекламних оголошень несуть рекламодавці.

Editor: Ivan Besiada
Редактор: Іван Бєсяда
Executive editor: Eugene Tarnavsky
Виконавчий редактор: Євген Тарнавський

Editorial Office/Адреса редакції:
Meest Media Inc.,
Адміністрація: 270 Old New Brunswick Rd, Unit 200, Piscataway, NJ 08854. Tel.: 862-682-4224
E-mail: newspaper.usa@meest.com.
Сайт: https://weekly.meest.com/us

Advertising in USA:
Реклама в США:
908-937-6342

Advertising in Canada:
Реклама в Канаді:
classified ad (дрібні оголошення)
(416) 236-2007 ext. 3
advertising department (реклама)
(416) 236-2007 ext. 2

Postmaster (USA), send address changes to:
Meest Media Inc., 600 Markley Street,
Port Reading, NJ 07064
USA Publication Mail Products USPS 019943.
Periodical postage paid at Elizabeth, NJ

Single copies: Price negotiable;
Mail subscriptions: In USA: \$85/year,
\$55/half of year.

Ціна одного числа договірної.
Поштова доставка
у США: \$85/рік, \$55/рік року.

Please, pay your subscription to:
Чеки й грошові перекази висилати:
Meest Media Inc., 270 Old New Brunswick Rd, Unit 200,
Piscataway, NJ 08854

У тижневику також використані повідомлення кореспондентів інформаційних агентств та інтернет-порталів Zaxid.net, УНІАН, Укрінформ, «Українська правда», «Кореспондент», ТОН, «Голос», «Львівський портал» та OBOZ.ua

ДУЖЕ ВРАЗЛИВА WILDBERRIES

■ Андрій Підкуймуха

Успішні удари Збройних сил України (ЗСУ), зокрема по складах Wildberries, де зберігалося військове спорядження для армії Російської Федерації (РФ), змушують Москву поспіхом латати дірки у своїй протиповітряній обороні (ППО).

Лише за минулий тиждень було атаковано щонайменше десять об'єктів цього маркетплейсу, що є найближчим російським еквівалентом Amazon. Ба більше, атаки створюють хаос у Москві та б'ють по гаманцях оточення Кремля. Про це розповіли в американському Інституті вивчення війни (ISW). «Посилені удари по об'єктах

Wildberries можуть формувати додаткові вимоги до вже розтягнутої ППО РФ та, імовірно, створюватимуть дедалі гірші незручності росіянам, які використовують цю платформу, — наголосили аналітики. — Перебої в наданні послуг Wildberries продовжуватимуть спричиняти незручності росіянам у Москві та Санкт-Петербурзі, які Кремль намагав-

ся захистити від воєнних зусиль. Удари по об'єктах Wildberries також можуть чинити фінансовий тиск на еліту в близькому оточенні Путіна». Удари по об'єктах Wildberries уже завдали збитків на суму близько 170 млрд RUB.

А посилення ударної кампанії України по глибокому запіллі РФ, військовій логістиці, цілях середньої дальності, а також спроби ізоляції тимчасово окупованого Криму вже накладають на Кремль додаткові потреби в людських ресурсах і матеріалах.

У березні ц. р. володар Кремля змусив російські еліти фінансово підтримати воєнні зусилля, пору-

шивши обіцянку, яку дав олігархам 26 років тому, що підтримуватиме їх, доки залишатимуться поза політикою та присягатимуть на вірність диктатору. А втім, від того часу російські еліти вирішили переказувати гроші за кордон, аби захистити свої активи від націоналізації.

Британський часопис The Economist написав про те, що удари по складах Wildberries обвалили довіру росіян до влади. Адже російські військові та волонтери активно використовують цю платформу для закупівлі деталей до безпілотних літальних апаратів (БпЛА) та бронешитетів.

Російський політолог Олена Панфілова зазначила, що удари по складах зачепили майже всіх росіян — фізично, фінансово або психологічно. Після атак продавці, які працюють через Wildberries, стали масово повідомляти про втрату товарів і фінансові збитки.

Масштабні пожежі на складах найбільшого російського маркетплейсу стають новою реальністю для РФ. Поки Кремль заявив про «удари по цивільних», хоча на платформах російського аналога Amazon відкрито продавали спорядження для окупантів із позначками «перевірено у спеціальній військовій операції».

ПРЯМА МОВА

Михайло Драпатий, головнокомандувач ЗСУ:

— Армії потрібні зміни, але без справедливості жодні зміни не матимуть сенсу для людей, які щодня тримають на собі цю війну. Проект «Лінія дронів» став одним із прикладів того, як вчасне рішення держави може достатньо швидко вплинути на ситуацію на полі бою. Після нього з'явилися ще інші ініціативи, які вже довели свою користь для війська. Армії потрібні нові правила, за яких правильне рішення не залежить від особистої сміливості окремого командира чи підтримки конкретної команди в міністерстві. Якщо зміни допомагають війну виконувати бойове завдання, їх потрібно продовжувати, захищати й перетворювати на частину щоденної роботи війська. Трансформація сил оборони не може завершуватися разом зі зміною міністра, команди або керівника окремого напрямку. Вона має тривати доти, доки справедливі й зрозумілі правила не стануть нормою для кожного, хто служить державі.

■ Марко Стріха

ЗСУ діють і на морі, і на суходолі

Військово-морські сили ЗСУ вперше отримали право управляти силами НАТО. Відтепер Україна має підтверджену Альянсом здатність здійснювати командування та управління підпорядкованими багатонаціональними силами, взаємодіяти на рівні до Постійної протиміної групи НАТО включно, а також виконувати весь спектр місій протиміної боротьби на морі.

А Ден Кейн, голова Об'єднаного комітету начальників штабів Армії США, під час слухань у Сенаті розповів про перемогу українських Повітряних сил ЗСУ. «Нещодавно ми стали свідками першого повітряного бою, у якому український F-16 збив російський винищувач. За останні кілька років, завдяки підтримці багатьох партнерів, Україна значно

Порт Новоросійська

посилила свою ешелоновану систему оборони», — наголосив він. На слуханнях генералу поставили пряме запитання стосовно позиції США в російсько-українській війні: «Кого ми хочемо бачити переможцем?» «Я хочу, щоб перемогла Україна», — сказав той. А на запитання, чи є РФ приятелем Америки, відповів ухильно: «Це складні стосунки. Не думаю, що вони наші друзі».

Тим часом у порту Новоросійська, що в Краснодарському краї РФ, запрова-

дили тимчасову заборону на рух кораблів уночі. Причиною стали успішні атаки українських БпЛА. Reuters, посилаючись на три власні джерела, повідомила, що РФ тимчасово заборонила рух військових кораблів до та з Новоросійська.

А в Міністерстві енергетики Казахстану поінформували, що зупинили вантажні операції на нафтовому терміналі Каспійського трубогінного консорціуму в порту Новоросійськ задля безпеки військових

кораблів та екіпажів, які працюють у Чорному морі.

Астана також зазначила, що обмежує видобуток нафти, щоб запобігти перевантаженню нафтобаз на тлі обмежень на обсяги транспортування нафти трубогоном. «Українські війська посилюють свою кампанію далекого удару, спрямовану на ізоляцію окупованого Криму, на початку липня ц. р., і ця кампанія, схоже, впливає на російські регіони поблизу Криму, як-от Краснодар-

ДО СЛОВА

В Україні запрацювала нова цифрова платформа для організації логістичного супроводу іноземців, які хочуть уступити до лав сил оборони. Відтепер компаніям достатньо подати заявку на спеціальному сайті, щоби приєднатися до програми. Увесь шлях добровольця — від рішення приїхати до України до підписання контракту — відбуватиметься за прозорою і єдиною процедурою. «Наша мета — щоб українські підрозділи поповнювали мотивовані бійці, які посилять їхній бойовий потенціал. Прагнемо, щоб 30—50 % бойових посад займали саме іноземні добровольці», — зазначили в українському уряді.

ський край», — указали в ISW. Новоросійськ є найбільшим морським портом РФ за вантажообігом. Через нього проходить близько третини російського експорту зерна, а також транспортують нафту, метали й контейнерні вантажі.

РОСІЯ ВТРАЧАЄ КОНТРОЛЬ НАД АРК

■ Петро Йосип

Наступальні дії України з використанням безпілотних літальних апаратів (БПЛА) значно ускладнюють постачання та оборону тимчасово окупованій Автономній Республіці Крим (АРК), яка з 2014 року служить плацдармом для Російської Федерації. Україна посилює атаки на стратегічні об'єкти півострова, як-от електростанції, мости, нафтоховища й летовища. БПЛА також блокують дороги, залізничні маршрути й водні шляхи, що сполучають Крим із Росією.

Із 2022 року на АРК здійснили 692 атаки, понад половину з яких припало на останні 12 місяців. Із червня було зафіксовано п'яту частину цих атак. Лише в червні відбулося більше як 100 рейдів у глиб території РФ, що стало найвищим місячним показником. Водночас російська влада повідомила, що 13 липня перехопила 926 дронів, але відеодокази свідчать про часткове їхнє проникнення. Ураження нафтопереробних заводів і паливних мереж шкодить

експортним доходам РФ та викликає дефіцит бензину, подібний до того, що був під час розпаду СРСР.

Михайло Федоров, якого до 15 липня ц. р. вважали відповідальним за збільшення кількості й видів БПЛА в розпорядженні командирів, тепер звільнений. Чи продовжиться масове застосування дронів, поки що невідомо.

Згідно з оцінками британського часопису The Economist, від лютого 2022-го по 13 липня 2026 року втрати російських вій-

ськових сягають від 367 до 602 тис., що становить 1—2 % довоєнного призовного чоловічого населення. За аналітичними даними CSIS, РФ щомісяця вербує майже 27 тис. військових, натомість утрачає близько 30 тис. Цілковита ізоляція АРК могла б дати Україні перевагу на майбутніх перемовинах.

Водночас українські удари по Керченській паромній переправі майже цілковито зірвали роботу одного з ключових логістичних маршрутів, яким російські окупаційні війська забезпечували свої підрозділи в АРК. Про це розповів Роберт Бровді, командир підрозділу Сил безпілотних систем Збройних сил України.

За його словами, до початку операції між портами Кавказ і Крим регулярно курсували чотири пороми, ще один перебував у резерві в Керчі. Однак за перші два тижні липня ц. р. ситуація кардинально змінилася. Зокрема, пором «Єйськ» відбуксировали до Керчі, відновлювати його не планують. Теплохід SKS One

знищений і відновленню не підлягає. Пором «Марія» також отримав численні пошкодження. Його відвели до Керчі й повернення до роботи не планують.

Ще два пороми — «Лаврентій» і «Панагія» — утратили можливість самостійно пересуватися. Наразі їх використовують лише як несамохідні баржі, що суттєво обмежує їхню ефективність. Нагадаємо, що раніше переправа дозволяла переміщувати від 180 до 250 одиниць транспорту на добу. Близько 80 % цього потоку припадало на перевезення для потреб Міністерства оборони РФ, що робило цю переправу одним із головних маршрутів військової логістики окупантів.

Крім того, Мадяр поінформував про успішне ураження ще 19 енерговузлів на окупованому півострові. Під удар потрапили електростанції в Ялті, Керчі, Судаку, Коктебелі, Старому Криму, а також на тимчасово окупованих територіях Херсонської, Запорізької, Донецької та Луганської областей.

А Михайло Развожаєв, глава окупаційної адміністрації Севастополя, повідомив про численні вибухи в районі Феодосії, Євпаторії, Ялти та Севастополя. Перед цим окупанти заявляли про чергове закриття Кримського мосту.

Водночас правозахисники зафіксували за пів року 128 незаконних арештів та 11 обшуків в АРК, із яких два — щодо представників корінного кримськотатарського народу. Кримськотатарський ресурсний центр також задокументував 47 випадків затримань та утримань, 47 випадків допитів, опитувань і так званих бесід, 128 випадків арештів, із яких 37 стосувалися кримських татар. Крім того, відбулося 139 випадків порушення права на справедливий суд, 29 випадків незаконного етапування, а також щонайменше 42 випадки порушення права на найвищий досяжний рівень фізичного та психічного здоров'я. Правозахисники вже встановили місцеперебування 96 людей, доступу до яких раніше не було.

ГОП - ЛЯ

Окупанти встановлюють в АРК апарати для зв'язку з екстреними службами на тлі проблем із мобільним зв'язком. Перший такий апарат розмістили на Театральній площі в центрі Євпаторії. Телефон має забезпечити можливість викликати оперативні служби в разі перебоїв зі стільниковим зв'язком. Окупаційна влада Євпаторії заявила, що стаціонарний телефон особливо важливий під час проблем із роботою мобільних мереж. Такі ж апарати взялися встановлювати і в окупованому Джанкої. Там розмістили п'ять телефонів за різними адресами. У цьому місці стільниковий зв'язок працює за графіком — по чотири години двічі на день.

Окупанти знищують поселення бронзової доби

■ Анастасія Рябоконе

Під час забудови набережної Балаклави в АРК забудовники з числа друзів Путіна готуються знищити археологічну пам'ятку бронзової доби «Поселення Таврос».

Забудовник отримав відповідну «експертизу» від окупаційної влади. Цей документ дозволить братам Аркадію та Борису Ротенбергам, яким віддали під будівництво набережну

Балаклави, зруйнувати історичну пам'ятку. У документі зазначено, що під час виконання робіт буде неможливо забезпечити збереження об'єкта.

Тому там проведуть «рятувальні роботи», іншими словами — екстрені розкопки, щоб незаконно вивезти чергові археологічні цінності України. Навіть під час проведення «експертизи» в поселенні Таврос було виявлено фрагменти ліпної кераміки, крем'яні вироби та мушлі морських

моллюсків, яким тисячі років, адже таври заселили Крим у I тис. до Р. Х.

Нагадаємо, що територію навколо гавані Балаклави хочуть забудувати комплексами розкішних готелів, закритих для звичайної публіки. Якщо проект буде реалізований, постраждає близько 30 об'єктів культурної спадщини.

Зокрема, під загрозою знищення опинилася середньовічна фортеця Чембало. Забудова може торкнутися частини території

фортеці. «Дозвіл» на це забудовник отримав від

найнятої ним же російської експертної компанії.

МІСІЯ ДРАПАТОГО

Чому Зеленський змінив головнокомандувача ЗСУ і хто такий новий керівник української армії

■ Мирослава Бзікадзе

Кадрова ротация в українському військовому керівництві стала однією з найгучніших політичних подій літа.

Володимир Зеленський звільнив Олександра Сирського з посади головнокомандувача Збройних сил України (ЗСУ) і призначив на його місце Михайла Драпатого. Рішення завершило кілька днів інтенсивних чуток, політичних дискусій і суспільних протестів, під час яких питання зміни військового командування стало одним із ключових у внутрішньополітичному порядку денному.

ЧОМУ СІРСЬКИЙ ПОКИНУВ ПОСАДУ

Офіційно президент Зеленський подякував генералу Сирському за службу й наголосив, що саме під його командуванням Україна досягла низки важливих воєнних результатів. Водночас глава держави заявив про необхідність оновлення військового керівництва та нової конфігурації Генерального штабу (ГШ).

А втім, політичний контекст був набагато ширшим. Протягом останніх тижнів у країні точилися

гострі дискусії навколо діяльності військового керівництва. Ситуацію загострив конфлікт навколо кадрової політики в секторі оборони, який супроводжувався протестами в Києві та низці інших міст. Частина учасників акцій відкрито вимагала не лише повернення колишнього міністра оборони Михайла Федорова, а й відставки Сирського.

Олександр Сирський очолив ЗСУ в лютому 2024 року після відставки Валерія Залужного. За плечима генерала вже були дві великі воєнні перемоги. Саме він керував обороною Києва у перші тижні

повномасштабного вторгнення Російської Федерації (РФ) 2022-го. Саме під його командуванням була проведена успішна Харківська контрнаступальна операція восени того ж року, яка стала одним із найбільших успіхів українського війська.

Водночас перебування Сирського на посаді головнокомандувача припало на значно складніший період війни. Україна вже не мала стратегічної ініціативи, а РФ значно наростила виробництво зброї, мобілізаційний ресурс та інтенсивність наступальних дій. На цьому тлі Сирського часто критикували за великі втрати під час окремих операцій, затяжну оборону Донбасу, жорсткий стиль управління та конфлікти всередині військово-політичного керівництва.

ХТО ТАКИЙ МИХАЙЛО ДРАПАТИЙ

Новому головнокомандувачу 43 роки. Він народився в Кам'янці-Подільському. Закінчив Харківський інститут танкових військ і майже всю службу провів в бойових підрозділах. На відміну від багатьох українських генералів старої школи, фактично сформу-

вався вже під час війни. Його ім'я стало широковідомим ще 2014-го.

Саме тоді командував механізованими підрозділами, які першими проривалися до Маріуполя після початку російської агресії. Одним зі символів тих подій стали кадри, коли українська бойова машина піхоти під його командуванням прорвала барикади бойовиків у центрі міста.

Із того часу Драпатий вважається одним із найкращих українських командирів. Після початку повномасштабної війни він займав низку ключових посад: заступник начальника ГШ, командувач оперативно-тактичної групи (ОТГ) «Харків», командувач ОТГ «Луганськ», командувач Сухопутних військ, командувач об'єднаних сил. Ім'я Драпатого вже давно називали серед найперспективніших українських генералів.

Драпатий має репутацію командира, який добре знає реальну ситуацію на передовій, багато працює безпосередньо у військах і користується авторитетом серед бійців. Водночас вони застерігають від надмірної ідеалізації нового головнокомандувача, адже стратегічний рівень управління всією війною суттєво відрізняється від командування окремими групами військ.

Крім бойового досвіду, генерал активно підтримував реформування армії, розвиток корпусної системи та сучасні підходи до управління військами. Разом із новою посадою тепер отримує і величезну відповідальність.

По-перше, стабілізація фронту. Російська армія продовжує наступальні дії одразу на кількох напрямках, використовуючи значну перевагу в живій силі та боєприпасах. По-друге, продовження реформи управління військами. Президент уже заявив, що одним із головних напрямів роботи нового керівництва стане подальший розвиток корпусної системи та оновлення структури ГШ.

По-третє, збереження довіри суспільства. Саме цей фактор експерти називають

важливим. Як засвідчує досвід попередніх головнокомандувачів, суспільні очікування від нового військового керівника завжди дуже високі.

ЩО ОЗНАЧАЮТЬ ЦІ ЗМІНИ

Зміна головнокомандувача під час війни завжди є ризикованим рішенням. З одного боку, вона може стати поштовхом до нових підходів, швидших реформ та ефективнішої взаємодії між військовим і політичним керівництвом. Із другого, жоден новий командувач не здатен миттєво змінити ситуацію на полі бою.

Рішення президента України призначити 43-річного генерал-майора головнокомандувачем ЗСУ стало одним із небагатьох, що отримало майже цілковиту підтримку. Це відображає високий авторитет Драпатого в політичних, військових і громадських колах країни, а також допомагає стабілізувати політичний настрій у Києві на тлі протестів.

Прихильники кажуть, що він рано почав використовувати безпілотні літальні апарати (БпЛА) і передав повноваження молодшим офіцерам. Однак найважливішим є те, що Драпатий уособлює розрив із радянською військовою культурою, пов'язаною зі Сирським, якого критикували через те, що він покладався на дорогі фронтальні атаки та занадто вільно розпоряджався життями солдатів.

Українська армія продовжує воювати в умовах чисельної переваги супротивника, постійних ракетних ударів і високої інтенсивності бойових дій. Саме тому призначення Михайла Драпатого не означає автоматичного переламу у війні. Натомість воно демонструє готовність влади оновлювати військове керівництво відповідно до нових викликів.

Від головнокомандувача очікують не лише стабілізації фронту, а й продовження військових реформ, підвищення ефективності управління військами та зміцнення взаємодії між командуванням і підрозділами на передовій. Водночас аналітики підкреслюють, що оцінювати успіх нового головнокомандувача варто не за гучними заявами чи суспільними очікуваннями, а за реальними змінами на фронті, які потребують часу.

Михайло Драпатий

КОМЕНТАР ЕКСПЕРТА

Ніко Ланге, колишній радник Міністерства оборони Німеччини:

— За звільненням Сирського криється конфлікт, що нібито існує з 2014 року, а саме: зіткнення культур в ЗСУ. З одного боку, молодші командири чи солдати, які тісно пов'язані з громадянським суспільством, а також люди з цивільного життя, які до війни займалися чимось іншим, були власниками малого бізнесу чи менеджерами. Вони звикли ухвалювати

рішення децентралізовано. Хочуть бути незалежними, діяти дуже швидко та відкриті до нових технологій. Це одна культура. Друга сторона — пострадянські ЗСУ, які значною мірою покладаються на командування та слухняність, а також на централізовані структури і які принаймні в деяких аспектах мають репутацію не дуже відкритих до інновацій та технологій. Ненавмисно спровокувавши ці протести, Зеленський розв'язав кон-

флікт, що назрівав давно. В особі генерала Драпатого президент призначив того, хто краще підтримує модернізацію. Проте й Сирський досяг успіхів. І його заслуга в тому, що Україна не лише втримала свої позиції, а й спричинила РФ значні проблеми, наприклад, Курською наступальною операцією, а тепер здійснює удари в глиб Росії. Та Сирський усе ж має репутацію людини, яка іноді недостатньо цінує солдатів.

ІЗРАЇЛЬ УТРАЧАЄ СВІЙ ОСОБЛИВИЙ СТАТУС

■ Петро Йосип

Нещодавно 11-й Вищий кримінальний суд Стамбула видав міжнародний ордер на арешт Біньяміна Нетаньягу, прем'єр-міністра Ізраїлю. Це рішення ухвалили у справі про перехоплення ізраїльськими військовими гуманітарної флотилії Global Sumud Flotilla, що прямувала до Сектора Гази.

У цій справі, крім Нетаньягу, фігурують ще 34 ізраїльські посадовці. Їх обвинувачують у злочинах проти людяності, геноциді, незаконному позбавленні волі, жорстокому поводженні, умисному заподіянні шкоди здоров'ю, грабунку та незаконному затриманні транспортних засобів. Проте рішення турецького суду само собою не означає автоматичного оголошення особи в міжнародний розшук через Інтерпол. Для цього необхідно пройти окрему процедуру розгляду і схвалення Інтерпол.

А міська адміністрація Нью-Йорка зараз обговорює можливість арешту прем'єр-міністра Ізраїлю, якщо той прибуде на сесію Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй у вересні ц. р. Про це заявив Зогран Мамдані, мер міста. За його словами, Нетаньягу є воєнним злочинцем, якому Міжнародний кримінальний суд висунув обвинувачення. «І ви побачите, що такої думки дотримується багато людей через те, до чого призвели його дії протягом останніх багатьох років», — додав міський голова. — Ми зробимо все, що дозволяє закон у Нью-Йорку. І не будемо писати власні закони заради цього».

КРАХ БАГАТОРІЧНИХ СТОСУНКІВ

Протягом десятиліть Ізраїль міг розраховувати на політичний захист Заходу: у Сполучених Штатах ним був майже непорушний догмат союзництва, а в Європі — обережна дипломатія, що відокремлювала

критику окупації від реальних наслідків. Та ця система добігає кінця. В Америці підтримка Ізраїлю розколюється за поколіннями й партійними лініями, у Європі ж дедалі складніше поєднувати декларації про права людини з привілейованими торговельними, військовими та науковими контактами.

Раніше дискусія щодо відносин Заходу з Ізраїлем нагадувала маятник, який хоч і відхиляється, але завжди повертається до точки рівноваги. Після 7 жовтня 2023 року цей механізм ще деякий час працював. Напад терористичної організації ХАМАС викликав у Європі та США шок, співчуття до ізраїльських жертв і широку політичну підтримку права Ізраїлю на самооборону. Але що довше тривала війна в Газі, що більшими були масштаби руйнувань і гуманітарної кризи, то відчутніше Захід починав змінювати свою риторику.

«Що довше ЄС уникає вимоги відповідальності щодо Ізраїлю, то більше наражається на звинувачення у подвійних стандартах»

Важливо також, що критика вже лунає не лише з традиційних пропалестинських кіл. У європейській дискусії дедалі частіше чути голоси, які не ставлять під сумнів ані безпеку Ізраїлю, ані травми після 7 жовтня 2023 року, проте визнають, що політика уряду Нетаньягу руйнує основи відносин зі Заходом. В ізраїльській дискусії також присутнє застереження, що Європа залишається найбільшим торговельним партнером Ізраїлю та одним із найважливіших наукових і культурних партнерів.

Відчувається і суспільний тиск. Європейські лідери не діють у вакуумі. Протести, громадянські ініціативи, мобілізація правозахисних організацій і

зміна настроїв молодших виборців виштовхують цю тему з периферії в центр уваги. Майже 1,2 млн підписів під ініціативою Justice for Palestine свідчать про те, що очікування санкцій і перегляду стосунків з Ізраїлем — уже не лише вимога активістів, а масовий тиск на європейські інституції.

КОНСЕНСУС РУЙНУЄТЬСЯ

Та це не означає, що Європа стала єдиним антиізраїльським блоком. Таке твердження було б спрощенням. Мадрид висловлюється інакше, ніж Берлін, Прага чи Рим. Частина урядів досі побоюється, що надто сильний тиск на Ізраїль буде розцінено як винагороду для терористів або послабить західний вплив у регіоні. Інші не хочуть створювати прецедент зупинення торговельних угод зі стратегічними партнерами. Ще інші бояться внутрішніх суперечок щодо антисемітизму й безпеки єврейських громад.

Подібний процес відбувається у Сполучених Штатах. США залишаються найважливішим союзником Ізраїлю, а стратегічні, військові та політичні зв'язки є значно глибшими, ніж у випадку з Європою. Однак американський консенсус також руйнується. І не лише на лівому фланзі Демократичної партії, як часто подавали цю справу в Ізраїлі. Останні аналізи опитувань свідчать про падіння підтримки Ізраїлю серед молодих американців, погіршення загального іміджу Ізраїлю та поглиблення розколу навіть у республіканському електораті.

Politico звернула увагу на те, що навіть електорат Дональда Трампа не є однорідним: виборці, які ідентифікують себе з рухом MAGA, набагато прихильніші до уряду Нетаньягу, ніж ті, хто голосував за Трампа, але не вважає себе частиною твердого ядра руху. Цей розкол має значення, оскільки засвідчує, що навіть у правих колах підтримка Ізраїлю перестає бути автоматичною

та починає залежати від фракційної належності, ставлення до зовнішньої політики й лояльності до конкретного лідера.

Для Ізраїлю це небезпечно, оскільки роками він міг розраховувати на те, що, утрачаючи підтримку в одній партії, знайде її в іншій. Коли відносини з адміністрацією демократів були напруженими, ізраїльська правниця зміцнювала зв'язки з республіканцями. Але якщо підтримка Ізраїлю стає не стільки надпартійною, скільки «племінною», союз утрачає стабільність.

Американський і європейський випадки об'єднують одне: війна в Газі прискорила процеси, що розпочалися раніше. Критика окупації, поселень, блокади

«Протести, громадянські ініціативи та зміна настроїв молодших виборців виштовхують тему з периферії в центр уваги»

Гази, нерівного ставлення до палестинців та зсуву ізраїльської політики вправо наростала роками. Уряди Нетаньягу спиралися на крайніх правих, а риторика деяких міністрів ускладнювала західним союзникам захист Ізраїлю як ліберальної демократії.

Для Європи це особливо болюче випробування. Європейський Союз (ЄС) полюбляє позиціонувати себе як спільноту права, норм і цінностей. Реакція на російську агресію проти України там ґрунтувалася на міжнародному праві, захисті цивільного населення, забороні анексії, відповідальності за злочини. Що довше ЄС уникає вимоги відповідальності щодо Ізраїлю, то більше наражається на звинувачення у подвійних стандартах. Amnesty International формулює це прямо: на кону стоїть авторитет європейських «червоних ліній», які щодо Ізраїлю роками частіше проголошувалися, ніж дотримувалися.

НЕПРОСТА ВІДПОВІДЬ

Це не означає, що відповідь проста. Ізраїль справді відчуває реальні загрози безпеці, ХАМАС залишається відповідальним за масові злочини. Після 7 жовтня 2023 року у Європі та США зростає кількість нападів, спрямованих проти єврейських та ізраїль-

ських установ, а також осіб, пов'язаних із ними.

У 2024–2026 рр. у кількох європейських країнах відбувалися підпали, акти вандалізму і спроби нападів на синагоги, єврейські школи, благодійні організації та місця, пов'язані з Ізраїлем. У Великій Британії особливе занепокоєння викликали підпали та спроби підпалів об'єктів єврейської громади, у Нідерландах — напади на єврейську школу й синагоги, а в Бельгії — напади на синагоги й райони, де проживають єврейські громади. В Антверпені особливо показовим став випадок підпалу автомобіля на околиці єврейського району, який належав жінці марокканського походження. А американська система правосуддя пов'язала напади на єврейські об'єкти в Роттердамі й Амстердамі, спробу підпалу будівлі організації «Християни за Ізраїль» у Нейкерку з іракським командиром, що має зв'язок з проіранською міліцією «Катаїб Хезболла», затриманим у Туреччині.

Проблема полягає в тому, що уряди Ізраїлю дедалі частіше намагаються використати ці факти як аргумент проти будь-якої політичної відповідальності. Тим часом західні союзники починають розмежовувати три речі, які роками зливалися в одне ціле: безпеку Ізраїлю, безкарність ізраїльської держави та підтримку уряду Нетаньягу.

Це розмежування може стати основою нової політики Заходу. Можна визнати право Ізраїлю на безпеку й водночас засуджувати насильство єврейських поселенців. Можна засуджувати ХАМАС і водночас зупинити торговельні пільги, якщо партнер порушує умови угоди. Можна боротися з антисемітизмом і водночас стверджувати, що звинувачення будь-якої критики Ізраїлю в антисемітизмі підіриває серйозність самого поняття.

Найбільшою помилкою Єрусалима було б уважати, що це лише чергова хвиля обурення, яка мине. У минулому такі розрахунки часто виправдовувалися. Захід протестував, Ізраїль вичікував, дипломатія поверталася до звичного ритму. Цього разу, однак, зміни стосуються не лише поточної війни, а й структури підтримки: молодих виборців, громадських організацій, частини європейських урядів і внутрішніх суперечок в американських партіях.

КОРОЛЬ ПІВНОЧІ НА ДАВНІНГ-СТРІТ

Хто такий Енді Бернем і чому його прихід до влади може змінити Велику Британію

■ Мирослава Бізикадзе

Новим прем'єр-міністром Великої Британії став Енді Бернем.

Це один з найнеочікуваніших політичних злетів останніх років. Політик, якого британці знають передусім як багаторічного мера Великого Манчестера й захисника інтересів Північної Англії, очолив уряд після перемоги в боротьбі за лідерство Лейбористської партії та зміни влади в країні. Його називають Королем Півночі — прізвисько, яке колись було жартом, тепер стало символом політика, здатного кинути виклик політичному істеблішменту Лондона. Після призначення Енді Бернема прем'єр-міністром король Чарльз III не робив жодних політичних заяв чи публічних оцінок нового глави уряду. Відповідно до британської конституційної традиції монарх зберігає політичний нейтралітет і не коментує діяльність чи програму прем'єр-міністра. Під час авдієнції король лише прийняв відставку попереднього прем'єра та запросив Бернема сформувати уряд від імені Корони.

ВІД ЛІВЕРПУЛЯ ДО ВЕСТМІНСТЕРА

Ендрю Мюррей Бернем народився 7 січня 1970 року в графстві Ланкашир. Освіту здобув у Кембриджському університеті, після чого працював журналістом і політичним помічником. 2001-го його обрали депутатом британського парламенту від Лейбористської партії.

Політична кар'єра розвивалася стрімко. В урядах Тоні Блера та Гордона Брауна обіймав низку міністерських посад: був молодшим міністром внутрішніх справ, головним секретарем казначейства, міністром культури, а згодом і міністром охорони здоров'я. Після поразки лейбористів на виборах 2010 року Бернем кілька разів претендував на посаду лідера партії, однак поступався конкурентам. Експерти вважали, що його політична кар'єра досягла свого піку. Проте саме цей період став початком другого політичного життя.

2017-го політик покинув парламент і переміг на виборах мера Великого Манчестера. Саме ця посада зробила його одним із найвпливовіших політиків країни. На відміну від багатьох британських мерів, він не обмежувався місцевими питаннями. Активно просував ідею децентралізації, вимагаючи передати більше повноважень і фінансів від центрального уряду до регіонів.

ЯК НАРОДИВСЯ КОРОЛЬ ПІВНОЧІ

Світову популярність Бернем отримав під час пандемії коронавірусу. 2020 року уряд Бориса Джонсона вирішив запровадити суворі карантинні обмеження для Манчестера й інших міст Півночі Англії, однак не запропонував достатньої фінансової компенсації бізнесу та місцевим громадам.

Енді Бернем відкрито виступив проти Лондона. Його жорсткі заяви, пресконференції та публічне протистояння уряду зробили політика справжнім героєм для багатьох жителів півночі країни. Саме тоді британська преса вперше назвала його King of the North. Він часто називає себе прагматичним соціал-демократом. Його політична філософія ґрунтується не стільки на класичному лівому популізмі, скільки на концепції Manchesterism — розвитку регіонів через сильне місцеве самоврядування, державні інвестиції та партнерство між бізнесом і владою.

Підтримує розвиток державної медицини NHS, збільшення інвестицій у транспорт, будівництво доступного житла, реформу системи соціального забезпечення, більшу фінансову автономію регіонів та активну промислову політику. При цьому намагається уникати різкої ідеологічної риторики.

ЧОМУ САМЕ ВІН

Після зміни керівництва Лейбористської партії саме Бернем виявився політиком, здатним об'єднати різні її крила. Одним із перших його кроків стало залучення до урядової команди представників різних течій партії, у т. ч.

соціалістичного крила, яке тривалий час залишалося осторонь.

Перші заяви нового прем'єра свідчать, що головними пріоритетами стануть боротьба з високою вартістю життя, реформування соціального забезпечення, модернізація NHS, масштабне житлове будівництво, економічне відродження промислових регіонів, розвиток високих технологій і штучного інтелекту.

Разом із високими очікуваннями отримує і серйозні проблеми. Велика Британія переживає непростий економічний період: високий державний борг, криза системи охорони здоров'я, дефіцит житла, проблеми соціального забезпечення та зростання популярності правопопулістських сил. Крім того, новому уряду доведеться знайти баланс між амбітними соціальними програмами й обмеженими фінансовими можливостями держави.

Енді Бернем

Саме від здатності нового глави уряду виконати хоча б частину своїх обіцянок залежатиме, залишиться він у британській історії Королем Півночі, який підкорив Лондон, чи стане прем'єром, який зміг реформувати всю країну.

ЩО ЦЕ ОЗНАЧАЄ ДЛЯ УКРАЇНИ

Для Києва найважливішим сигналом стали перші міжнародні контакти нового прем'єра. Президент України Володимир Зеленський став першим іноземним лідером, якого Енді Бернем прийняв після вступу на посаду. Цей крок британський уряд прямо назвав підтвердженням незмінної підтримки України у війні проти російської агресії.

Глава британського уряду зазначив, що президент України став його першим іноземним гостем від

менту вступу на посаду прем'єр-міністра не випадково. За його словами, цей крок покликаний підкреслити незмінну підтримку України з боку Сполученого Королівства.

Володимира Зеленського й українську делегацію прийняли на військово-морській базі в Портсмуті. Там британський прем'єр заявив, що Україна може розраховувати на Велику Британію «стільки, скільки буде потрібно». «Цей візит покликаний надіслати дуже чіткий сигнал: ми на 100 % з Україною, я особисто на 100 % з вами, і повною мірою виконаю кожне зобов'язання, яке ми взяли на себе перед Україною», — наголосив він і додав, що найближчим часом планує відвідати Україну. Однак не уточнив, коли саме відбудеться цей візит.

«Дуже цінуємо, що візит саме нашої команди до Великої Британії є першим з моменту, коли Енді Бернем вступив на посаду. Це важливий сигнал підтримки, і прем'єр-міністр запевнив, що вона залишається незмінною. Обговорили наш захист. Для України важливо, щоб і в небі, і на морі було достатньо спроможностей захищати життя. Також говорили про розвиток спільного оборонного виробництва», — поділився український лідер.

Також разом із прем'єр-міністром вони поспілкувалися у Портсмуті з українськими та британськими моряками, які брали участь у спільних багатонаціональних навчаннях Sea Breeze. Крім того, піднялися на палубу протимінного корабля «Черкаси». Його Україна отримала від Сполученого Королівства у січні 2023-го. Загалом на військово-морській базі Портсмут розміщені п'ять українських протимінних кораблів — «Мелітополь», «Маріуполь», «Генічеськ», «Черкаси» та «Чернігів». До закінчення війни вони базуватимуться там, а пізніше зможуть виконувати завдання з розмінування української морської акваторії.

«ПАВУКИ В СЛОЇКУ»

Олігархи Путіна намагаються убезпечитися від репресій

■ Євген Клен

Оточення кремлівського диктатора цілеспрямовано завищує воєнні успіхи Російської Федерації (РФ), аби сформувати в Путіна спотворену картину перебігу бойових дій і зміцнити його небажання йти на поступки, повідомив американський Інститут вивчення війни (ISW).

Як полічили фахівці, від початку ц. р. окупанти реально встановили контроль лише над 81,1 кв. км української землі. Загальна ж площа, на яку війська РФ хоча б формально просунулися, сягає 626,85 кв. км. А втім, саме проникнення на територію ще не означає встановлення контролю над нею. Міністерство оборони (МО) РФ нещодавно поширило заяву про «захоплення 2226 кв. км території лише за перше півріччя 2026-го». Та аналітики це число не підтверджують і вважають черговим перебільшенням. А за даними Bloomberg, отриманими від джерел, наближених до Кремля, Москва не має наміру повертати захоплені українські землі навіть у разі укладення мирної угоди. Адже диктатор прагне встановити повний контроль над Донецькою областю, а також створити своєрідну буферну зону вздовж прикордоння Сумщини й Харківщини. Проте аналітики вважають, що реалізувати ці плани до кінця 2026 року навряд чи вдасться, адже темпи наступу російської армії помітно впали.

БИЙ СВОЇХ!

Своєю чергою британське видання DailyStar написало, що в Путіна зараз відчайдушні страхи смерті, через це він посилив охорону. Диктатор боїться, що його вб'ють, тому переховується в Кремлі. На п'ятому році повномасштабної війни РФ проти України параноя Путіна прогресує та перетворює Кремль на такий собі «слоїк із павуками». Це вже спровокувало масштабні репресії всередині країни, зокрема й серед найближчих друзів

володаря Кремля. Про це розповів Антон Геращенко, колишній радник міністра внутрішніх справ України. За його словами, серед кремлівської еліти почалася війна всіх проти всіх.

Десятиліттями московська еліта жила з упевненістю, що абсолютна лояльність до режиму гарантує їй довічний імунітет. Тепер ці правила зламані. «Раніше вони вірили, що є «недоторканими» і цей статус гарантований. Тепер усі розуміють, що лише питання часу, коли мішенню стануть саме вони. Це свідчить про те, що система дала тріщину», — наголосив експерт.

Найяскравішим доказом цього стало затримання Іллі Трабера, бізнесмена, який був особисто знайомий із Путіним ще з 1990-х рр. Його довго вважали абсолютно недоторканим, проте це не врятувало від арешту, як і Костянтина Махова, колишнього менеджера Росавіації, пов'язаного з Аркадієм Ротенбергом, приятелем дитинства диктатора.

Паралельно зі знищенням давніх друзів справжня «кривава лазня» розгорнулася в самому серці МО. Під зручним приводом масштабної боротьби з корупцією майже все найближче оточення колишнього міністра Сергія Шойгу опинилося або в слідчих ізоляторах, або під домашнім арештом.

Маховик репресій запустився, коли силовики затримали Руслана Цаликова, колишнього першого заступника міністра оборони, через розкрадання дуже великих коштів. Невдовзі після цього Тимур Іванов, іще один екзаступник Шойгу, отримав 13 років колонії за хабар у більш ніж 16 млн USD і незаконне виведення капіталу за кордон.

Під безжальний каток путінських чисток потрапили й ключові військові командири, серед яких опинилися Юрій Кузнецов, керівник головного управління кадрів, і Вадим Шамарін, глава управління зв'язку. Їхні ареш-

ти яскраво продемонстрували, що жодні попередні заслуги перед армією вже не рятують від в'язниці.

Не минула ця доля і бойових офіцерів найвищої ланки. Івана Попова, колишнього командувача 58-ї армії, показово заарештували у справі про банальне розкрадання металопрокату, який призначався для будівництва оборонних споруд.

Хвиля репресій швидко докотилася і до регіональних еліт, змусивши місцевих чиновників впадати в розпач. За махінації із землею та хабарництво затримали колишніх мерів Сочі й Уфі, а примусові відставки кількох губернаторів блискуче перетворилися на повноцінні кримінальні справи.

ПАНІКА

Тож серед путінської еліти назріває паніка. Олігархи з найближчого оточення диктатора поспіхом виводять свої гроші з країни, розказали в ISW. «Російські еліти переказують гроші за кордон, аби захистити свої фінансові активи від економічних ризиків РФ і зусиль Кремля щодо націоналізації приватних активів», — зауважили аналітики.

Bloomberg із посиланням на шістьох російських мільярдирів поінформувала, що кілька найбагатших людей РФ, зокрема навіть деякі близькі Путіна, перенаправляють свої фінансові портфелі в бік криптовалют, золота, іноземної нерухомості й інших приватних інвестицій за кордоном.

Неформальний відтік фінансових засобів через криптовалюту останнім часом суттєво зріс. Зокрема через стейблкоїн A7A5, яким володіє компанія A7

прокремлівського молдовського політика Ілана Шора. Агенція вказала, що російські еліти дедалі дужче стурбовані гучними вилученнями активів і станом банківського сектору РФ та економіки загалом.

В ISW відмітили, що економіка країни-агресора демонструє навантаження, що збільшується через воєнні зусилля та структурні проблеми, які впливають на економічне зростання, інфляцію і банківський сектор. «Елементи російської еліти, схоже, дедалі дужче стурбовані цими подіями й безпекою своїх внутрішніх активів на тлі повзучих зусиль Кремля щодо експропріації та націоналізації і, очевидно, готові вжити заходів для захисту своїх активів», — підсумували аналітики.

АЛЕ ДИКТАТОРУ ВСЕ МАЛО

Тепер Путін наполягає, щоб окупантів змушували перепідписувати контра-

кти з МО РФ, аби продовжити бойові дії у війні проти України. Про це також розповіли в ISW. Аналітики звернули увагу, що під час недавньої зустрічі з командуванням Військово-морських сил РФ диктатор виділив історію моряка, який заявив про намір перепідписати контракт із МО, як приклад для інших.

Відомство намагалося провести опитування та змусити російських мобілізованих перейти на контрактну службу ще в середині 2025-го, щоб зберегти ці сили в разі демобілізації. «Кремль, імовірно, продовжує просувати наративи та вживати заходів, спрямованих на утримання мобілізованого персоналу в Збройних силах (ЗС) РФ і на пом'якшення деяких суспільних неспокоїв щодо відсутності демобілізації особового складу, мобілізованого 2022 року», — вважають в ISW.

Також Путін продовжує збільшувати російську армію. 27 липня ц. р. підписав указ, яким установив чисельність ЗС РФ на рівні 2 426 130 осіб особового складу, в т. ч. 1 535 000 військовослужбовців. Аналітики пояснили, що цей указ спрямований на створення військово-будівельних підрозділів у складі армії. «Росія майже щороку розширювала санкціоновану кінцеву чисельність ЗС РФ від початку повномасштабного вторгнення до України 2022-го, збільшивши чисельність на 137 тис. осіб 2022 року, 170 тис. — 2023-го та 180 тис. — 2024 року», — констатували експерти. Збільшення 2026-го було незначним, порівнюючи з попередніми розширеннями.

Сергій Шойгу

ПРО ЩО НІМЦІ ДОМОВЛЯЛИСЯ З РОСІЯНАМИ В БАКУ?

У столиці Азербайджану намагалися створити «тіньовий канал»

■ Ігор Голод

Журналісти німецької газети Die Zeit і команди розслідувачів Kontraste повідомили про таємну зустріч колишніх німецьких та російських посадовців у Баку, столиці Азербайджану, що відбулася минулого тижня.

КВАПЛИВО ХОВАЛИСЯ В ЛІФТІ

Рональд Пофалла, екскерівник відомства канцлера Федеративної Республіки Німеччина (ФРН), та Маттіас Платцек, колишній прем'єр федеральної землі Бранденбург і голова Соціал-демократичної партії Німеччини (СДПН), кулуарно спілкувалися з Валерієм Фадєєвим, головою Ради при президентові Російської Федерації (РФ) із розвитку громадянського суспільства і прав людини, та Віктором Зубковим, ексвице-прем'єром РФ. Останній нині очолює раду директорів державного енергетичного концерну «Газпром».

Медійники дізналися, що контакти німецьких експосадовців із довіреними особами кремлівського диктатора відбувалися в Баку регулярно з 2024 року. Причому в попередній зустрічі у квітні 2025-го брав участь Ральф Штегнер, депутат Бундестагу від СДПН, який тоді входив до парламентського комітету з контролю за спецслужбами. Це викликало критику німецьких політиків через доступ депутата до конфіденційної інформації про діяльність розвідувальних служб, зокрема щодо РФ та її війни проти України.

Німецькі учасники зустрічі в Баку переконували, що діяли як приватні особи, і пояснили свої таємні контакти «необхідністю діалогу з Росією», називаючи їх «тіньовою дипломатією» для пошуку миру. Політики наголосили, що їхні ініціативи не були сепаратними таємними перемовинами, бо ніхто з них не мав державного мандата на укладання угод, а урядові структури ФРН не були залучені до зустрічей.

Водночас вони додали, що відповідальні чинні політики в Берліні знали про факт існування таких каналів зв'язку. Однак, коли Платцека й Пофаллу заскочили в аеропорту та готелі «Чотири сезони» в Баку журналісти з відеореєстрами, політики, побачивши репортерів, відмовилися давати коментарі й квапливо сховалися в ліфті.

ОПЕРАЦІЯ ВПЛИВУ

Німецькі органи безпеки класифікували перемовини в Баку як «російську операцію впливу», мета якої — створення неформального тіньового каналу для поновлення ділових зв'язків, особливо в енергетичній сфері, послаблення політичної підтримки України й нав'язування думки, що мир можливий лише на умовах Москви. Офіс канцлера ФРН у відповідь на запит журналістів запевнив: «Не йдеться про жодну урядову ініціативу».

Своєю чергою лондонська газета The Times опублікувала власне розслідування про таємні перемовини в Баку, доповнивши дані німецьких колег. Британські журналісти заявили про щонайменше чотири такі зустрічі, які викликали занепокоєння європейських дипломатів щодо позиції Берліна.

Ільхам Алієв, президент Азербайджану, розповів під час спільної пресконференції з канцлером ФРН: «Щодо зустрічі, яка відбулася в Баку, можу сказати лише одне: ми дізналися про неї з Times. Ми також не володіли жодною інформацією з цього приводу. Але Times — авторитетне видання, тому ми перевірили ці дані. Перед поїздкою до Берліна, я отримав інформацію від Державної прикордонної служби Азербайджану про те, перебували особи, згадані в Times, одночасно в Азербайджані чи ні. Можу вам сказати: так, тепер ці дані підтвердилися».

«Ми не отримували про це жодної інформації ані від Росії, ані від Німеччини. Нашу територію без нашого відома використали для такої зустрічі. Я також не

можу нічого сказати про неї, адже ми в ній участі не брали. Але ця інформація про перельоти дає мені підстави стверджувати, що таємна зустріч у Баку відбулася», — наголосив він.

Натомість Фрідріх Мерц, канцлер ФРН, акцентував на тому, що його уряд не мав жодного стосунку до зустрічі в Баку. Тож нічого не знає про контакти німецьких експосадовців із довіреними особами Путіна. Водночас підкреслив, що Німеччина, Україна та їхні європейські партнери не раз намагалися спонукати володаря Кремля до перемовин, однак той від них відмовляється. Та, за словами канцлера, лише від російського уряду й російського президента залежить припинення цієї війни, і лише від нього залежить вступ у мирні перемовини.

«КОРИСНІ ІДІОТИ»

У Die Zeit назвали Платцека та Пофаллу «корисними ідіотами» Кремля і теж класифікували їхню діяльність як «інструмент російської гібридної війни й операції впливу». Аналітики часопису Der Spiegel погодилися, що навіть якщо Платцек і Пофалла щиро вірять у свою місію «тіньових миротворців», за фактом вони є класичними «корисними ідіотами», оскільки легітимізують контакти з підсанкційними російськими пропагандистами й посадовцями. На телеканалі ZDF відзначили, що політична вага Платцека й Пофалли у ФРН вже мізерна, тому Кремль використовує їх суто як медійні фігури для внутрішньої пропаганди в РФ, щоби показати росіянам: «Захід досі шукає з нами дружби».

Зі свого боку оглядачі газети Frankfurter Allgemeine Zeitung акцентували на політичній сліпоті німецьких ексчиновників і вказали, що їхня участь у таємних перемовинах за спиною свого уряду «грає винятково на руку Москві, яка прагне продемонструвати Заходу слабкість і роз'єднаність Берліна». Газета ж Bild резюмувала, що колишні топчиновники

поводяться, як наївні діти, яких Путін використовує для розколу німецького суспільства.

Мартін Губер, генеральний секретар баварської партії ХСС, коментуючи кулуарні спроби німецьких політиків за спиною уряду домовлятися з Москвою, заявив: «Це державна зрада». А Родеріх Кізеветтер, впливовий депутат Бундестагу від ХДС, назвав діяльність Платцека та Пофалли елементом «когнітивної та гібридної війни Кремля», спрямованої на те, щоб створити враження, ніби Німеччина шукає «сепаратний сольний шлях» за спиною України і НАТО. Депутат звинуватив експосадовців у фактичному підіграванні ворогу, оскільки РФ офіційно залічує ФРН до ворожих держав. «Росія хоче домогтися підкорення України політичними засобами, оскільки не досягає успіху воєнним шляхом. Для цього намагається обмежити європейську підтримку України», — підсумував політик.

«ПАС РОСІЇ»

Георгій Тихий, речник Міністерства закордонних справ України, відреагував на таємну зустріч росіян і німців у Баку такою заявою: «Якись люди, чий імена вже практично не гугляться, зустрічаються і про щось говорять. Українська сторона нікого з них ні на що не уповноважувала. Значення таких зустрічей для реального мирного процесу близьке до нуля». Того ж дня Дмитро Песков, прессекретар Кремля, коментуючи інформацію про контакти в Баку, категорично стверджував: «Не маю жодної інформації про цю зустріч».

Та Гліб Остапенко, український експерт із питань зовнішньої політики, не виключає, що канцлер ФРН, найімовірніше, усе ж був поінформований про такі контакти: «Такі посадовці не завжди хочуть особисто брати на себе відповідальність за технічні перемовини. Саме тому використовують контакти, що дозволяють напрацьовувати конкретні домовленості та створювати підґрунтя для можливого просування мирного процесу».

Натомість військовий аналітик Дмитро Снегирьов прокоментував таємні контакти в Баку так: «Поява інформації про зустріч представників Росії та Німеччини, зокрема за участю голови ради директорів «Газпрому», може бути невинною. Ідеться про контрольований витік інформації, який дозволяє сторонам формувати необхідне інформаційне тло».

«Це вже не таємна зустріч, якщо інформацію виносять на загальне відома. Отже, або це контрольований витік інформації, тобто, дозволяють зрозуміти й сам характер зустрічі, і, відповідно, ті сторони, які зустрічалися, і, можливо, порядок денний для формування вже потрібної інформаційної повістки», — зазначив експерт.

Він також звернув увагу, що Європа демонструє готовність до можливих домовленостей з РФ, зокрема, через дискусії щодо майбутнього санкційного тиску. За словами Снегирьова, «фактично, як то кажуть, дають пас Росії — політичний сигнал: якщо сідає за стіл перемовин, ми розглядаємо можливість послаблення економічного тиску, часткового скасування економічних санкцій».

ДО СЛОВА

Президент Азербайджану запропонував свою країну як альтернативного постачальника нафти й газу для Європи. «Криза на Близькому Сході, на жаль, поглиблюється, через що руйнуються усталені ланцюги постачання. Російські нафтопереробні заводи також знищуються та виходять із ладу, тож РФ уже не може забезпечувати своїх традиційних партнерів достатньою кількістю природного газу й нафти. У такому разі Баку може дедалі більше підвищувати власний експорт природного газу й нафти до Європи та, зокрема до ФРН», — запропонував Ільхам Алієв під час візиту до ФРН.

РФ ГОТУЄ КНР ДО ВІЙНИ ЗА ТАЙВАНЬ

■ Петро Йосип

Китайська Народна Республіка (КНР) отримує від Російської Федерації (РФ) військові знання, технології та бойовий досвід, які можуть посилити можливості Пекіна в потенційному конфлікті довкола Тайваню. Західні посадовці та експерти побоюються, що така співпраця допоможе КНР швидше модернізувати безпілотні літальні апарати (БПЛА), підводний флот і системи протиповітряної оборони. Якщо раніше основну увагу Заходу привертала допомога Китаю Росії у війні проти України через постачання компонентів для озброєнь, то тепер дедалі дужче занепокоєння викликає зворотний процес — передача Росією Китаю воєнного досвіду й технологій.

За даними європейської розвідки, із 2024 року китайські військовослужбовці відбули навчання на російському військовому об'єкті під Волгоградом. Там вони вивчали застосування дронів, бойові дії в міській забудові, штурми укріплень, мінування й інші тактики, які активно використовує армія РФ у війні проти України. Для КНР це особливо важливо через відсутність сучасного бойового досвіду. Останній великий конфлікт, у якому брала участь китайська армія, стався 1979-го під час короткої війни з В'єтнамом. Аналітики зазначають, що Пекін прагне компенсувати цей недолік, вивчаючи практичні уроки війни, де БПЛА, радіоелектронна боротьба й високоточна зброя стали визначальними факторами.

Особливий інтерес Китаю викликає досвід у сфері БПЛА. За минулі роки бойові дрони кардинально змінили характер сучасних конфліктів. Україна першою масштабно застосувала дешеві FPV-дрони з вибухівкою, після чого РФ стала активно використо-

увати аналогічну тактику. Обидві сторони розвивають засоби боротьби з БПЛА, зокрема, системи радіоелектронної протидії та дрони на оптоволоконному управлінні.

Китай, який є найбільшим у світі виробником цивільних дронів, уважно вивчає ці зміни. Пекін також розвиває власні автономні системи та рої БПЛА, які можуть використати в можливому конфлікті в Тайванській протоці.

Ще одним важливим напрямом є підводні човни. КНР створила найбільший у світі військово-морський флот за кількістю кораблів, однак його підводні сили досі поступаються США за технологічним рівнем. Американські військові очікують, що до 2035 року Китай може мати близько 80 підводних човнів, половина з яких буде атомними.

Західні експерти вважають, що Росія може допомагати Китаю з технологіями зниження шумності субмарин — одним із ключових параметрів сучасних підводних сил. Мовиться, зокрема, про

технології, які використовують у найсучасніших російських підводних човнах. Вони можуть бути застосовані у нових китайських атомних субмаринах Type 095 і Type 096.

Пекін також зацікавлений у російських даних щодо ефективності західних озброєнь, зокрема, систем HIMARS, які використовує Україна. Експерти відзначають, що навіть обмежена військова допомога з боку РФ може дати КНР додаткові переваги у потенційному конфлікті, де ключову роль відіграватимуть ракети, БПЛА та підводні сили. Водночас Росія навряд чи безпосередньо втручатиметься у війну за Тайвань, так само як Китай не бере безпосередньої участі у війні проти України. Між країнами немає договору про взаємний військовий захист.

США та союзники стежать за військовою взаємодією РФ, КНР і Північної Кореї. Американські військові попереджають, що навіть за відсутності цілковитої координації ці країни можуть скори-

статися кризою у своїх інтересах. Китай офіційно применшує масштаби військової співпраці з Росією та заперечує повідомлення про навчання китайських військовослужбовців в РФ або передачу Пекіну досвіду війни. Однак західні розвідки вважають, що доказів поглиблення співпраці стає дедалі більше. У довготривалій перспективі Росія може стати для Китаю джерелом критично важливих військових знань, що здатні вплинути на баланс сил у Тихоокеанському регіоні на десятиліття вперед.

Крім того, КНР створила в пустельних районах країни масштабну мережу повнорозмірних макетів американських і тайванських військових та урядових об'єктів, використовуючи їх для випробувань далекобійної зброї і підготовки до можливого конфлікту навколо Тайваню.

Пекін уже давно буде не лише копіювати американських військових кораблів, а й моделі авіабаз, винищувачів, військово-морських баз США й навіть урядового кварталу Тайбея. За словами авторів, ці об'єкти використовують для тестування нових ракетних систем і технологій зі штучним інтелектом на тлі підготовки КНР до можливого встановлення контролю над Тайванем. Дем'єн Саймон, дослідник георозвідки компанії The Intel Lab, відмітив, що висока точність відтворення таких об'єктів свідчить про їхню конкретну спрямованість.

Business Insider також звернув увагу на будівництво повномасштабних копій президентської адміністрації Тайваню й інших урядових будівель. Експерти припускають, що вони призначені для відпрацювання сценаріїв штурму тайваньської столиці. А Шон О'Коннор, аналітик

компанії Janes, пояснив, що військові фактично тренуються діяти в умовах, максимально наближених до реальних.

Окрему увагу Китай приділив американській військово-морській базі Йокосука в Японії та тайванській базі Суао, макети яких також збудували. За даними супутникових знімків, на них КНР проводила випробування ракет, завдаючи ударів по копіях кораблів і причалів. Експерти стверджують, що такі навчання дозволяють перевіряти ефективність далекобійних систем озброєння, зокрема гіперзвукових протикорабельних ракет і балістичних комплексів.

Своєю чергою Монті Кханна, колишній контрадмірал Індії, назвав масштаби китайської підготовки безпрецедентними. Аналогічної думки дотримується і Саймон, який акцентував на характері ракетних випробувань: «Це не демонстрації на близькій відстані в контрольованих умовах. Ми бачимо пуски ракет з відстані в багато кілометрів. Уже це само собою свідчить про реальні можливості завдавати далекобійних ударів».

Видання констатує, що подібні тренування на макетах реальних об'єктів виконують не лише практичну, а й психологічну функцію. На переконання американського військового експерта Томаса Шугарта, демонстрація таких полігонів є сигналом для Японії, США й Тайваню про готовність КНР до можливого воєнного протистояння. «Це послання Японії: «Якщо буде бій, ви будете в ньому брати участь». Це послання США: «Якщо спробуєте втрутитися, ми завдамо удару по ваших базах». А Тайваню: «Ми тренуємося захопити вашу столицю», — поділився він.

■ Марко Стріха

Ярослав Качинський, лідер найбільшої опозиційної партії «Право і справедливість» (PiS), заявив, що позбувається депутатів.

Причиною стало нібито прагнення окремих членів розколоти цю політичну силу через відмову підписати декларацію про відсутність членства в політичних об'єднаннях, що діють у межах партії. У квітні ц. р. Матеуш Моравець-

Розкол у польській партії

кий, колишній прем'єр-міністр Республіки Польща (РП), створив у межах PiS асоціацію «Розвиток плюс». До нового об'єднання приєдналися десятки депутатів. За словами політика, асоціацію було створено задля розширення електоральної бази партії.

У відповідь Качинський оголосив, що всі депутати партії повинні надати декларацію про те, що вони не є членами громадських об'єднань, які ведуть по-

літичну діяльність. Та Моравецький категорично відмовився підписувати декларацію. Після цього підписувати документ відмовилися Пйотр Мюллер, Шимон Шинковський вель Сенк, Лукаш Шрайбер і Сильвестер Тулаєв. І близько 30 депутатів вирішили припинити членство в PiS.

Партію «Право і справедливість» нині підтримує близько 20–25 % польських виборців, що робить її другою за популярністю

політичною силою країни. Наступні планові парламентські вибори в РП відбудуться восени 2027 року. Виборці обиратимуть 460 депутатів Сейму та 100 сенаторів.

Створення нової політсили стало наслідком тривалої кризи всередині PiS. За оцінками соціологів, новий політичний проєкт Моравецького може вплинути на баланс сил у польському парламенті та відіграти важливу роль під час майбутніх коаліційних перемовин.

Матеуш Моравецький

■ Ігор Голод

Рада Європейського Союзу (ЄС) минулого тижня узгодила 21-й пакет санкцій проти Російської Федерації (РФ) за її війну проти України — наймасштабніший за останні чотири роки.

У пресрелізі Ради ЄС пояснили: «Мета сьогоднішнього пакета — ще дужче підірвати російську економіку та воєнну машину. Він став відповіддю на нещодавні жорстокі російські удари, навмисно спрямовані проти цивільної інфраструктури України». А Кая Каллас, головна дипломатка ЄС, наголосила: «Б'ємо по Путіну там, де його болітиме найбільше — обрізаючи фінансові ланцюжки живлення, на які він покладається для продовження війни».

ПОЛОВИНА БАНКІВ — НОН ГРАТА

21-й пакет передбачає внесення до санкційного списку ще 218 фізичних та юридичних осіб. Це наймасштабніше розширення чорного списку за останні чотири роки. У Європейській комісії (ЄК) запевнили, що після нового раунду обмежень під санкціями ЄС опиняться приблизно половина російських банків. ЄС заморозив активи 94 великих фінансових установ і заборонив надавати їм кошти. Заборона на проведення транзакцій поширюється ще на 33 російські кредитні та фінансові установи. Їх відлучать від міжнародної системи фінансових повідомлень SWIFT, аби заблокувати роботу на зовнішніх ринках.

За сприяння в обході обмежень під санкції ЄС потрапили й банки третіх країн — монгольський, киргизький і дві індійські «доньки» російських Сбербанку та ВТБ. 21-й пакет передбачає заборону на транзакції із 14 майданчиками в Грузії, Панамі, Об'єднаних Арабських Еміратах, Маршаллових Островах, Киргизстані та Білорусі. Ба більше, уперше ЄС запроваджує механізм повної заборони на надання криптовалютних послуг для конкретних держав. «Цей новий інструмент дозволить Євросоюзу заборонити всі транзакції між операторами ЄС та будь-якими криптопровайдерами, яких РФ використовує для обходу санкцій», — ідеться в пресрелізі.

ПОМ'ЯКШЕНІ САНКЦІЇ

Майже третина країн Євросоюзу домоглася послаблень щодо РФ

ЧОРНЕ ЗОЛОТО ЗДЕШЕВИЛИ

21-й пакет санкцій заморозив стелю цін на російську нафту на рівні 44,7 USD за барель на найближчий рік. А точніше — ЄС зупинив автоматичне коригування механізму граничної ціни на російську нафту до 15 липня 2027-го. Компаніям ЄС заборонили перевозити, страхувати, фінансувати чи надавати інші морські послуги для експорту російської нафти до третіх країн, якщо її продали дорожче за встановлений ліміт. Уперше під санкції потрапила й супутня інфраструктура — послуги бункерування (заправлення кораблів паливом), порти, атомні електростанції та нафтопереробні заводи, які обслуговують або переробляють російську нафту.

У чорному списку унії вже були 632 танкери тінювого флоту, але із запровадженням нового пакета це число зросте до 673. Нові правила дозволяють державам ЄС конфісковувати вантажі суден тінювого флоту, затриманих у межах морських операцій.

Нові санкції також фактично відрізають кораблі російського тінювого флоту від портів Євросоюзу та європейських морських і фінансових послуг, ускладнюючи їм перевезення російської нафти. Уперше обмеження поширили на кораблі, які надають послуги тінювому флоту, приміром, заправляють його.

ГАЗ ІЩЕ НЕ ЗАБЛОКОВАНИЙ

Предметом тривалої дискусії, яка затримала схвалення пакета більш ніж на тиждень, стали санкції проти перевезення російського скрапленого природного газу (СПГ). У січні ц. р. ЄС уже заборонив його імпорт із 2027 року, а в липні намагався ще й заблокувати перевезення або закупівлю СПГ для третіх країн.

Однак Греція, яка має значний торговельний флот, наполягала, що це обмеження нічого не змінить для РФ, але постраждають

грецькі судновласники. У ЄК із цим погодилися: «Кораблі, які зараз перебувають в управлінні операторів ЄС, через фінансові механізми, пов'язані з їхньою орендою, дуже швидко перейшли б під контроль китайських операторів. Тобто ми мали б заборону, але вона не вплинула б на потоки російського СПГ».

Урешті Греції пішли на поступки, частково вдовольнивши її вимоги — для неї погодили річний виняток зі заборони на перевезення та пов'язані з ним закупівлі російського СПГ для третіх країн. Рада ЄС повернеться до цього питання через рік, щоб вирішити, чи зберігати дію винятку.

Операторам ЄС наразі дозволено працювати з російським СПГ лише в межах контрактів, укладених до початку повномасштабної війни РФ проти України. Обмежили й обсяги транспортування СПГ: вони не можуть перевищувати перевезене операторами ЄС 2025-го, коли такі перевезення були на найнижчому рівні.

ОБМЕЖЕННЯ ВПК ТРИВАЄ

21-й пакет санкцій запроваджує обмеження проти 56 нових фізичних та юридичних осіб, залучених до російського військово-промислового комплексу (ВПК). Серед них є 37 суб'єктів, безпосередньо пов'язаних із виробництвом та ланцюгами постачання далекобійних дронів. Крім того, Рада ЄС унесла 51 організацію до переліку суб'єктів, щодо яких діють жорсткіші обмеження на експорт товарів і технологій подвійного використання через підтримку ВПК РФ у її війні проти України.

Євросоюз також розширив чинну заборону на експорт до РФ високотехнологічної продукції. До оновленого переліку увійшли аерокосмічні компоненти: нікелеві та берилієві порошки, метали й сплави для реактивних двигунів і ракетного палива; матеріали для оборонного сек-

тору — самоклеючі плівки, стрічки та смуги; технології для безпілотних літальних апаратів (БПЛА) — авіаційні товари, розроблені спеціально для БПЛА, а також системи припинення лету для дронів і ракет.

Крім того, Брюссель запровадив додаткові обмеження на імпорт російських товарів, що приносять РФ більше ніж 60 млн EUR прибутків щороку. Під заборону європейського ринку опинилися російські руди (мідні, нікелеві, свинцеві та кошових металів), необроблений цинк, лужноземельні метали, оксиди цинку й хрому, а також скляні вироби, штучні перли й автозапчастини.

Під обмеження потрапили й сім найбільших учасників російського золотодобувного сектору, одна з провідних алмазних компаній Росії, а також кілька організацій гірничодобувної та металургійної промисловості. Згідно з оприлюдненими на брифінгу даними, торік експорт золота дав РФ близько 12 млрд USD, а експорт алмазів — понад 2 млрд USD.

ПОШИРИЛИ Й НА РБ

Торговельні санкції щодо Республіки Білорусь (РБ) знову були синхронізовані з російським санкційним режимом, аби не допустити обходу санкцій через цю країну. А ще пакет поширив на РБ нові торговельні обмеження, аналогічні до запроваджених проти РФ, у т. ч. заборону на імпорт, експортні обмеження для військової промисловості й додаткові заходи правового захисту європейських компаній.

Новий пакет передбачає і персональні санкції проти восьми осіб, які поширювали російську воєнну пропаганду. Також під обмеження потрапив російський генерал-майор, якого ЄС звинувачує в катуваннях, страхах і порушенні над тілами українських військовополонених.

Цей крок доповнює ще одне важливе гуманітарне рішення унії. Представляючи пропозиції до пакета,

Урсула фон дер Ляєн, глава ЄК, анонсувала заборону в'їзду до ЄС російським військовим, які воювали проти України. Однак ця ідея наštтовхнулася на опір держав-членів, які традиційно приймають найбільшу кількість заявок на візи від росіян — Італії та Франції.

Вони наполягали, що обмеження має бути елементом візової, а не санкційної політики. Указували й на складнощі індивідуальної перевірки заявників з метою з'ясування, чи були вони учасниками війни проти України. Та 21-й пакет санкцій закріпив принципову згоду держав-членів на це обмеження. Але Рада ЄС окремо визначить дату набрання ним чинності.

ВИНЯТКІВ НЕ УНИКЛИ

Водночас запропоновані ЄК обмеження щодо російського рибальства до остаточного пакета не увійшли. На брифінгу відзначили, що заходи, які зачіпають продовольчу продукцію, залишаються політично чутливими для держав-членів ЄС.

Головними опонентами цих обмежень виступили Німеччина, Нідерланди, Франція та Польща, які прагнули захистити власну рибопереробну галузь.

За словами Світлани Романко, засновниці української громадської організації Razom We Stand, збереження подібних винятків є критичним. Вона підкреслила, що поступки в рибній сфері та дозвіл європейським судоводовим компаніям продовжувати брати участь у перевезеннях російського СПГ на світові ринки дозволять Москві й надалі отримувати мільярдні доходи для фінансування війни.

Натомість Болгарія домоглася вилучення зі санкційного переліку патріарха Російської православної церкви Кирила. До цієї вимоги приєдналася ще й Італія — вочевидь, під впливом Святого Престолу, який прагне уникати «політичних» санкцій проти релігійних діячів.

Адміністрація Трампа розглядає воєнні дії в Малі

■ Washington Post

Адміністрація президента США розглядає можливість воєнної операції в Малі, спрямованої проти Jama'at Nusrat al-Islam wal-Muslimin (JNIM), пов'язаної з «Аль-Каїдою» і в якій перебувають російські найманці. Про це пише The Washington Post із посиланням на власні джерела.

У публікації йдеться, що в разі схвалення цього рішення до списку країн, проти яких Дональд Трамп віддав наказ завдавати ударів із початку свого другого терміну (Ємен, Сомалі, Сирія, Іран, Ірак, Нігерія та Венесуела), додасться ще одна, восьма. Це той етап його президентства, який «мав бути присвячений припиненню глобальних конфліктів і переорієнтації ресурсів США на потреби американців».

Видання додає, що бойовики JNIM базуються в Малі й дедалі частіше здійснюють напади в прибережних країнах Західної Африки як група, найкраще озброєна в регіоні та вважається однією з найсильніших у світі.

Коли до Білого дому звернулися за коментарем, представник адміністрації не повідомив, чи має господар Овального кабінету намір продовжувати воєнні удари, але зазначив, що Сполучені Штати закликають уряди країн Північної та Західної Африки закуповувати американське обладнання та послуги для підтримки їхніх воєнних дій проти терористів. Чиновник підкреслив, що тероризм у Сахелі — величезному напівпустельному регіоні на південь від Сахари — є багатонаціональною проблемою.

Альянс держав Сахелю складається з Малі, Буркіна-Фасо та Нігеру — західноафриканських країн, де військові лідери в останні роки в результаті державних переворотів повалили демократично обрані уряди, значною мірою розірвали зв'язки із Заходом і звернулися до Російської Федерації (РФ) по допомогу у сфері безпеки. Однак представник Білого дому поклав провину не на ці уряди, а на їхніх російських партнерів, заявивши, що Москва продемонструвала свою неефективність як партнер Малі у сфері безпеки.

Малі — країна без виходу до моря з населенням майже 25 млн — останніми роками страждає від насильства з боку ісламістських бойовиків, а також від власної хунти та російських найманців, яких найняли для встановлення контролю над ситуацією. Вони перетворюють Малі та її сусідів у Сахелі на світовий центр тероризму.

WP пояснює, що будь-яка пряма воєнна участь США в Малі загрожує зіткненнями з російськими силами в регіоні. Це також може вимагати зусиль з уникнення конфліктів між Вашингтоном і Москвою, подібних до тих, що відбувалися в Сирії під час громадянської війни в цій країні.

На запитання, чи підтримує державний секретар Марко Рубіо воєнні дії в Малі, Державний департамент ухилився від відповіді, відмітивши, що США однозначно засуджують терористичну діяльність у Малі. У відомстві вказали, що адміністрація президента приділяє велику увагу сприянню регіональній ініціативі та співпраці в боротьбі з терористичними загрозами, а також моніторингу показників і попереджень про загрози.

Скільки США заробили на венесуельській нафті

■ Financial Times

Цього року Сполучені Штати отримали понад 13 млрд USD від продажу венесуельської нафти, інформує Financial Times. Водночас аналітики зазначають, що досі достеменно невідомо, що сталося з цими коштами після їхнього отримання.

Економісти вказують, що ознаки відновлення економіки Венесуели залишаються відносно слабкими, попри скасування частини санкцій. За їхньою оцінкою, це може свідчити про те, що США не повернули всі прибутки від продажу нафти назад до Каракаса.

Вашингтон надає різні пояснення щодо використання цих коштів: від указу, в якому США описуються як «хранитель» нафтових доходів, до заяви Дональда Трампа про те, що Сполучені Штати заробляють багато грошей на венесуельській нафті. Американські за-

конодавці з обох партій намагаються з'ясувати, куди витратили кошти і яких заходів уживають для запобігання корупції під час їхнього розподілу. «Втручання Трампа у Венесуелу від самого початку було пов'язане з нафтою, владою та корупцією, при цьому мільярди доларів прибутків від венесуельської нафти перебувають під контролем Білого дому без прозорості чи гарантій», — заявив конгресмен Хоакін Кастро. Демократ додав, що Конгрес тримають у невіданні. Своєю чергою республіканка Марія-Ельвіра Салазар, член Палати представників, закликала оприлюднити звіти про рух коштів, наголосивши на важливості прозорості в питанні їхнього використання.

Указ Трампа від січня ц. р. передбачав, що згадані кошти є власністю уряду Венесуели й будуть зберігатися на рахунках уряду США «як зберігача та в рамках державних повноважень». Однак Мі-

ністерство енергетики США вказало, що кошти «розподілятимуть в інтересах американського та венесуельського народів». Американські чиновники стверджують, що контроль над нафтовими коштами використовували для тиску на Делсі Родрігес, яка стала новим лідером Венесуели. Венесуельський економіст Франсіско Родрігес відзначив, що офіційний показник зростання економіки країни в першому кварталі на 2,5 % був найнижчим майже за п'ять років. «Імовірно, Венесуела не зростала швидше, попри збільшення нафтових доходів у першому кварталі, тому що США не передали венесуельському уряду весь обсяг збільшених нафтових доходів», — наголосив він. А венесуельський економіст Хосе Герра переконаний, що нафтові доходи мають бути значно вищими, ніж у попередні роки. «Де гроші? Немає жодної прозорості, і уряд США не інформує нас», — констатував він.

■ Reuters

Атаки іранських дронів на об'єкти Центрального розвідувального управління (ЦРУ) в Перській затоці спонукали американських аналітиків з'ясувати, чи надавала РФ допомогу у вигляді інформації про цілі або передових безпілотних технологій.

Про це Reuters повідомили чотири особи, обізнані з

Атаки на об'єкти ЦРУ

діяльністю американських спецслужб.

Джерела інформаційної агенції наголосили, що представники розвідки США ще не дійшли остаточних висновків щодо можливої причетності РФ до атак на об'єкти ЦРУ. Проте вказали на ефективність та очевидну точність ударів, а також на широку технічну підтримку, яку Москва надає Тегерану, як

на можливі докази. Водночас американські чиновники підтвердили, що РФ надавала Ірану дані про цілі й іншу підтримку під час ударів останнього по об'єктах США в районі Перської затоки, однак розслідування розвідувального співтовариства щодо можливої причетності Росії до підтримки атак на об'єкти ЦРУ не оприлюднювали.

Також двоє західних чиновників у Перській затоці розповіли, що в саудівській атаці були залучені два модифіковані РФ іранські дрони. Вони підкреслили, що один з апаратів пробив отвір у вразливій частині зовнішньої стіни посольства, а другий пролетів крізь отвір і вибухнув. Про жертв або поранених не повідомляли. «Хоча Росія вже давно надає допомогу Ірану, цілеспрямовані атаки на важливі об'єкти ЦРУ

свідчать про те, що Москва готова піти ще далі у зриві операцій США, тоді як Вашингтон намагається покласти край війні з Іраном. Побожовання щодо того, що Росія може надавати Ірану дані про цілі, посилюються після ударів по американській авіабазі в Йорданії, де Іран обстріляв військові казарми балістичними ракетами, у результаті чого загинуло двоє американських солдатів», — зауважили журналісти.

НЕВГАСИМЕ ПОЛУМ'Я ЗАТОКИ

Жоден варіант закінчення Іранської кампанії не буде успішним

■ Євген Клен

Центральне командування США рекомендувало припинити авіаційні удари в районі Ормузької протоки, оскільки вони досягли межі своєї ефективності.

Рекомендація Бреда Купера, командувача американських військ на Близькому Сході, разом із порадами інших радників вплинула на рішення Дональда Трампа зупинити удари по Ірану. Це рішення було ухвалене після зустрічі з провідними радниками й військовими чиновниками, які представили президенту новий план ударів. За кілька днів до зустрічі він схилився до відновлення масштабних бойових операцій, але змінив своє рішення. Адмірал Купер зазначив, що визначені цілі для бомбардування були здебільшого вичерпані. Він також заявив, що імовірним наступним кроком може стати відновлення масштабних бойових операцій для знищення тих 20 % цілей, які американські збройні сили визначили, але не уразили під час операції Epic Fury.

МАЮТЬ УСЕ НЕОБХІДНЕ

Джерела порталу Axios повідомили, що Ден Кейн, голова Об'єднаного комітету начальників штабів, також приватно попередив міністра війни Піта Гегсета і главу Білого дому, що нестача перехоплювачів протиповітряної оборони може обмежити здатність захищати американські війська та союзників у регіоні.

Видання вважає, що такий крок, з одного боку, відображає бажання Трампа дати більше шансів дипломатичному врегулюванню, а з другого — демонструє, що удари США в їхньому теперішньому масштабі досягли піку ефективності. За оцінками американського командування, надалі серйозно вплинути на Іран можна було б лише повернувшись до проведення повномасштабної операції. Військові готові до таких дій, якщо вони будуть потрібні.

Своєю чергою Майкл Волц, посол Сполучених Штатів при Орга-

нізації Об'єднаних Націй, підкреслив, що США мають усе необхідне для ведення воєнної операції проти Ірану, попри інформацію про нестачу певних видів озброєння.

Таким чином він спростував повідомлення про те, що запаси деяких видів зброї у Сполучених Штатах вичерпані. «Хочу бути абсолютно зрозумілим: американські військові, і я перевірів це всіма способами, можуть провести цю кампанію настільки ефективно, наскільки це необхідно, — запевнив дипломат. — Люди, які поширюють чутки про дефіцит, заслуговують на в'язницю».

Раніше він стверджував, що запаси були вичерпані за часів адміністрації Джо Байдена: «Міністр Гегсет успадкував ситуацію з вичерпаними запасами не лише через Україну, а й через тривалу боротьбу з хуситами й виснажені збройні сили за попередньої адміністрації». За словами Волца, військові за часів адміністрації Трампа вирішили перейти на нові типи боєприпасів, дешевші, нові технології, а також за допомогою нових оборонних бюджетів відновлюють «нашу велику армію».

НОВИЙ ПІДРАХУНОК УТРАТ

Крім того, відтепер чотирьох американських військовослужбовців, які загинули під час поновлення бойових дій між США й Іраном упродовж останніх тижнів, не враховуватимуть в офіційному підрахунку жертв Пентагона як полеглих у війні з Іраном, бо віднесли до нової, окремої категорії. Associated Press висловила сумніви щодо правильності підрахунку втрат серед американських військовослужбовців,

оскільки адміністрація президента США посилила удари по Ірану, прагнучи знову відкрити Ормузьку протоку, при цьому майже не даючи жодних указівок щодо того, як планує завершити конфлікт, що не користується популярністю серед багатьох американців.

Система аналізу втрат у збройних силах (Defense Casualty Analysis System), на яку чиновники Пентагона не раз посилалися як на авторитетне джерело даних про кількість жертв у результаті конфлікту, вилучила з підрахунку жертв війни з Іраном чотирьох полеглих солдатів, а також десятки поранених.

Відтак з'явилася нова категорія — «Закордонні операції». А Джоел Валдес, речник Пентагона, переконував, що зниження показників утрат в онлайн-системі не було спробою приховати людські втрати у війні, а стало наслідком «аномалій» і «тимчасових збоїв у передачі даних».

З моменту відновлення бойових дій, попри підписання угоди про тимчасове перемир'я, загинуло троє військовослужбовців на

базі в Йорданії, яку 17 липня ц. р. атакували іранські ракети й безпілотні літальні апарати (БПЛА), й один в Іраку наступного дня під час контрольованого підриву іранського БПЛА.

Ще гіршу плутанину викликало те, що, повідомляючи про загибель двох військових у Йорданії, Пентагон відмітив, що вони брали участь у підтримці місії Сполучених Штатів з протидії «Ісламській державі». Про загибель інших двох було вказано в пресрелізах просто як про військовослужбовців, які брали участь у підтримці операції за кордоном. Та Дональд Трамп підтвердив загальну кількість жертв, написавши в Truth Social, що «воєнний конфлікт з Іраном забрав 18 життів».

ЧОРНЕ ЗОЛОТО

Після того як США й Іран зупинили свої атаки, що породило надії на дипломатичне вирішення, яке б деескалувало конфлікт і дозволило відновити судноплавство в Ормузькій протоці, ціни на нафту знизились на 4 %. Ф'ючерси на нафту марки Brent упали в ціні на 3,96 USD, або на 4,1 %, до 92,82 USD. Ціна на американську нафту марки West Texas Intermediate знизилась на 4,02 USD, або на 4,5 %, і становила 85,29 USD за барель.

Проте ціна на нафту Brent швидко сягнула 100 USD за барель, оскільки конфлікт, який скоротив постачання нафти Ормузькою протокою, перекинувся на Червоне море, перешкоджаючи експорту з боку найбільшого світового експортера, Саудівської Аравії, Баб-ель-Мандебською протокою до Азії.

Аналітики компанії ING пояснили, що цінова динаміка на нафту чітко відображає відчайдушне прагнення ринку до позитивних новин. «Будь-яке відновлення потоків, імовірно, виявиться повільним і частковим, оскільки багато вантажовідправників залишаються

режними й хочуть бути впевненішими у своїй безпеці, перш ніж вони заведуть у протоку більше порожніх кораблів», — застеріг Сол Кавонік, аналітик MST Marquee.

ТРИ ВАРІАНТИ ДІЙ

Зараз Дональд Трамп розглядає три варіанти дій для завершення конфлікту з Іраном: воєнна ескалація, економічні репресії проти Ірану або оголошення перемоги й вихід із конфлікту. «Останніми тижнями глава держави, схоже, усе виразніше усвідомлює, що потрапив у пастку і його президентство поступово поглинає війна, з якої він не може знайти вихід», — написала The New York Times.

За п'ять місяців конфлікту США, попри величезну перевагу над Іраном у військовій могутності, не змогли досягти жодної цілі своєї операції. Натомість невдоволення громадян розв'язаною війною лише зростає, і це дуже турбує Білий дім. За даними видання, кожен із варіантів обговорюють на зустрічах із Джей Ді Венсом, Пітом Гегсетом, Деном Кейном, Стівом Віткоффом і Джаредом Кушнером.

Та кожен варіант видається неприйнятним з різних причин. На брифінгах помічники президента висловили сумніви з приводу того, що масоване бомбардування військових об'єктів та інфраструктури змусить Іран повернутись до перемовин.

Малоефективним вважається і посилення санкційного тиску на Іран, оскільки країна вже багато років живе під санкціями, а наслідки нових економічних обмежень іранці відчують лише з часом. А оголосити перемогу й повернутися додому означатиме залишити Іран з його ядерним матеріалом і можливістю контролю Ормузької протоки, що не розв'яже проблему, через яку операцію і проводили, але створить величезну нову проблему для енергетичних ринків. «Рішення стосовно вибору певного варіанта дій визначить політичну спадщину Трампа, а також чітко продемонструє, що його влада обмежена дужче, ніж він уважав, коли заявляв про свій безмежний вплив у світі», — констатувала NYT.

Бред Купер

НАПАДИ НА УКРАЇНЦІВ В РП ТРИВАЮТЬ

■ Петро Йосип

У польському Вроцлаві недавно жорстоко побили молоду пару з України через їхній український акцент, коли ті вийшли з крамниці. Кілька поляків кинулися переслідувати українців. Спершу вони повалили на землю чоловіка й стали його копати. Коли в це спробувала втрутитися його супутниця, нападники побили і її. Відтак дівчина отримала серйозні ушкодження — довелося накладати шви на шию. В обох постраждалих медики також підозрюють струс головного мозку.

Генеральне консульство України у Вроцлаві висунуло вимогу місцевій владі розслідувати напад на українську пару. Дипломати констатували, що останнім часом у Республіці Польща (РП) почастишали випадки насильства й агресії, жертвами яких стають українці.

Яцек Сутрик, президент Вроцлава, опублікував заяву, у якій висловив занепокоєння у зв'язку з інформацією про жорстокі напади, мотивовані упередженнями щодо національності.

Проте він не згадав про жоден конкретний інцидент, також не вказав, що йдеться про насильство проти українців. «З величезним занепокоєнням та обуренням я сприйняв інформацію про жорстокі напади у Вроцлаві, мотивовані упередженнями щодо національності, — зазначив Сутрик. — Кожна людина, незалежно від того, якою мовою вона розмовляє, звідки походить і в що вірить, має право почуватися у Вроцлаві в безпеці. Напад на конкретну особу через її походження — це завжди напад на всю спільноту, яку ми разом створюємо, і саме так ми маємо до нього ставитися. Це вже не поодинокий інцидент, а тривожний сигнал, на який спільнота Вроцлава має відреагувати з усією рішучістю».

Поліція швидко затримала двох підозрюваних у жорстокому побитті української пари, третього шукають. Марчін Кервінський, міністр внутрішніх справ РП, заявив, що в обох затриманих уже були судимості. Андрій Сибіга, міністр закордонних справ України, подякував польській владі та місцевим правоохоронцям за опе-

ративне затримання цих підозрюваних.

Він наголосив, що Україна покладає надію «на об'єктивне та неупереджене розслідування, установлення всіх обставин і мотивів злочину, а також справедливе покарання всіх винуватців». Глава українського зовнішньополітичного відомства подякував польській владі, правоохоронним органам та Яцеку Сутрику за оперативну реакцію.

Він також звернувся до окремих польських політиків зі закликом припинити розпалювання ворожнечі, яка зрештою призводить до фізичних нападів на вулицях. «Нам потрібен діалог і взаємна повага, а не пошук приводів для ненависті. Україна й Польща приречені на прагматичне добросусідство та спільне забезпечення безпеки перед лицем нашого вічного спільного ворога», — підсумував Сибіга.

А міська рада Сопота першою в РП ухвалила офіційну резолюцію, у якій висловила рішучий протест проти зростання антиукраїнських

настроїв, ксенофобії та мови ненависті. «Ми з тривогою помічаємо, що за дія миттєвих аплодисментів і виборчих бонусів деякі політики вирішують руйнувати польсько-українські відносини. Це короткозорі дії, які завдають шкоди національним інтересам Польщі. Нагадуємо слова Єжи Гедройця: «Немає вільної Польщі без вільної України», — відзначили в резолюції.

Проте зупинити ксенофобію нелегко. Якийсь не-

відомий чоловік напав на українського юнака, коли той проводив пряму трансляцію в соціальній мережі. Фрагмент стріму поширили в мережі. Судячи з оприлюднених повідомлень, незнайомець наблизився до хлопця і раптово його вдарили. Коли стався інцидент і де саме, наразі невідомо. Офіційні органи Польщі цей випадок наразі ігнорують.

Яцек Сутрик

Українці в Анголі отримали офіційний статус

■ Оксана Горнятко

Посольство України в Республіці Ангола повідомило про отримання офіційного статусу Асоціацією української громади в країні. Їй офіційно присвоїли податковий номер.

«Лише за десять місяців нашої спільної наполегливої роботи нам удалось створити міцну правову основу для ефективного функціонування української громади в Анголі», — зазначили українські дипломати.

У повідомленні йдеться, що створення асоціації відкриває нові можливості для практичної реалі-

зації ініціатив, спрямованих на захист законних прав та інтересів українців, які проживають в Анголі. «Це дозволить вибудувати системну взаємодію між громадою та

дипломатичною місією, об'єднати наші зусилля і виступати єдиним фронтом у просуванні національних інтересів України на африканському континенті», — зауважили в дипломатичному представництві.

Там анонсували активізацію всебічної співпраці, розвиток бізнес-контактів та економічних зв'язків і реалізацію спільних культурних, гуманітарних та освітніх проєктів. «Упевнені, що спільними зусиллями ми збудуємо сильну, згуртовану й монолітну українську громаду, здатну ефективно представляти Україну в Анголі», — указано в повідомленні.

MOST UA-CZ увійшла до СКУ

■ Дзвінка Сагайдак

Асоціація української молоді в Чехії MOST UA-CZ офіційно стала частиною Світового конгресу українців (СКУ), поінформував Тарас Катрун, директор організації.

«Це важливий історичний етап у розвитку нашого товариства й визнання роботи, яку наша команда здійснює задля розвитку української громади, підтримки молоді, збереження української національної ідентичності та зміцнення міжнародної співпраці. Вступ до СКУ є логічним продовженням реалізації статутних цілей нашого товариства й підтвердженням нашого прагнення бути активною частиною глобальної української спільноти, сприяти консолідації українців за кордоном, розвитку міжнародної молодіжної співпраці та підтримці української держави», — зазначив він.

Асоціація була створена у червні 2025-го. За цей час започаткували грантову програму для української молоді в Чехії та Україні на національно-патріотичні, освітні, культурні й творчі проєкти. З ініціативи асоціації створили Раду молоді при Європейському конгресі українців (СКУ). Крім того, реалізували низку проєктів, зокрема, «Українці в Чехії: історія та ідентичність», у рамках якого в семи найбільших чеських містах відбулися лекції про історію української громади в цій країні за останні 100 літ.

Наприкінці червня ц. р. MOST UA-CZ провела Міжнародну молодіжну адвокаційно-дискусійну конференцію «Українська молодь: збереження національної ідентичності в умовах російської агресії», до якої долучилися керівники СКУ і ЄКУ, організації з інших європейських країн, а також представники українських закладів вищої освіти.

СВОЇ ЗНАХОДЯТЬ СВОЇХ

Як українці Нью-Джерзі будують власну бізнес-спільноту

Ніна Бутенко

Наталі Пантелю

Дмитро Парубченко

Igor Canira

Ольга Домніна

■ Богдан Іванів

У Нью-Джерзі активно розростається нова громадська організація Ukrainian Business Club of America (UBC) — Український бізнес-клуб Америки. Це спільнота, де знайомство за вечерею перетворюється на партнерство, а давній принцип «свій до свого по своє» знову працює як жива економічна сила.

ІДЕЯ, НАРОДЖЕНА В НЕБІ

Усе почалося з простого запитання. Наталі Пантелю, ріелтор із Нью-Джерзі, проводила безплатні семінари з нерухомості для української громади. І щоразу люди питали одне й те ж: чи не знаєте українського лікаря? адвоката? страхового агента? Талановитих своїх було багато, а структури, яка б їх об'єднала, не було. Ідею клубу запропонував Дмитро Парубченко. А оформилася вона несподівано: Ніна Бутенко, прямуючи через Прагу до України, піднялася на борт літака — і за час польоту написала всю структуру майбутнього UBC від початку до кінця.

Увечері 16 липня зала ресторану «Піраміда» в Маналапані була повна. П'ятдесят п'ять людей — підприємці, фахівці, гості — прийшли не просто по-вечеряти. Вони прийшли до своїх. Це була вже третя зустріч Українського бізнес-клубу Америки — і саме тут стало очевидно, що клуб переріс формат «спробуймо й побачимо». UBC у Нью-Джерзі нині налічує більш ніж 50 членів і вже цієї зими планує вийти за

межі штату — до Нью-Йорка, Пенсільванії тощо.

ВЕЧІР, ЩО СТАВ ПОЧАТКОМ

Перша зустріч відбулася 1 травня ц. р. в ресторані «Піраміда» й збрала понад 70 людей. На сцені лунали виступи про підприємництво, бізнес і розвиток, а до пізньої ночі грала жива українська музика. Атмосфера була така, ніби всі тут давно свої.

5 червня українці зібралися вдруге — цього разу, щоб глибше розібратися в тому, як працює клуб: членство, умови, структура. До спільноти приєднувалися нові учасники з найрізноманітніших галузей — від планування капіталу й податкового обліку до ювелірної справи, дитячої акробатики та забудови нерухомості. Різні сфери — одна спільнота.

В основі клубу — принцип, знайомий кожному українцеві: свій до свого по своє. Колись він тримав українську громаду вкупі в найважчі часи. UBC повертає йому практичний зміст: коли українець наймає українця, інвестує в українського підприємця — капітал, довіра й досвід залишаються всередині спільноти і працюють на неї.

ТІ, ЩО ЗАПОЧАТКУВАЛИ КЛУБ

Клуб започаткувало п'ятеро людей. **Ніна Бутенко** — співзасновниця та президент клубу. Походить із роду Антоновичів — родини з глибоким корінням в українській історії та культурі. Освіту здобула в Івано-Франківську: у філії

Міжнародного інституту менеджменту, який заснував відомий економіст і державник Богдан Гаврилишин, а згодом у Прикарпатському університеті. Має понад 20 років досвіду у фінансах, ліцензіїю ріелтора та статус нотаріуса Нью-Джерзі; у сфері нерухомості зосереджена передусім на комерційних об'єктах, а також на купівлі й продажу бізнесів. «Українці — сильні. Нам лише бракувало власної структури, де свої підтримують своїх. Тож ми будемо нову спільноту для українців, якою є саме UBC», — наголошує вона.

В Україні Ніна обіймала посаду директора з реклами на телеканалі. Приїхавши до США 2000-го, розпочинала все з нуля — із найпростіших робіт, зі самого низу. Крок за кроком збудувала свою кар'єру у фінансах, що триває вже більш ніж 20 років. Ніна не планувала залишатися в Америці — гадала, що попрацює і повернеться. Але життя склалося інакше. І врешті створила саме те, чого бракувало, коли вона тільки приїхала, — UBC.

Корені родини Ніни глибоко патріотичні. Її дід, Ігор Антонович, зазнав переслідувань за українство; прадіда й прабабусю, Богдана та Софію, вивезли до Сибіру. Родинний фонд Антоновичів від 1981 року підтримує українську культуру у світі. Ця пам'ять — частина того, чому UBC для Ніни не бізнес, а місія.

Наталі Пантелю — ріелтор № 1 за обсягом продажів у Realty ONE Group у Нью-Джерзі, магістр бізнес-аналітики Колумбійського університету. Спеціалізується на житловій та

інвестиційній нерухомості. Співзасновниця UBC of America. «На моїх семінарах люди постійно питали: а чи є свій лікар, свій адвокат, свій страховик? Запит був очевидний — UBC став відповіддю на нього», — розповідає Наталі.

Дмитро Парубченко — співзасновник клубу й автор самої ідеї UBC, засновник компанії D&P Home Inspection. «Щодня бачу, як важливо мати поруч людину, якій довіряєш. Байдуже, чи це купівля будинку, чи будь-яка інша справа. Саме тому я і запропонував створити клуб: щоб українець завжди знав, до кого свого звернутися», — стверджує він.

Igor Canira — співзасновник осередку в Нью-Джерзі, ліцензований іпотечний брокер у штатах Пенсільванія, Нью-Джерзі, Нью-Йорк і Флорида з більш ніж 30-річним досвідом. «За 30 літ в іпотеці я переконався: люди хочуть працювати з тими, кому довіряють. Для української громади довіра починається зі «свого», а клуб перетворює цю довіру на реальні можливості», — зазначає брокер.

Ольга Домніна — співзасновниця осередку в Нью-Джерзі, магістр економічних наук за спеціальністю «банківський менеджмент». «Вірю, що сила українців — у єдності, взаємній підтримці та готовності допомагати одне одному. Саме тому для мене важливо бути частиною спільноти, де люди не лише знайомляться, а й створюють справжні зв'язки, діляться досвідом, підтримують і надихають», — каже Ольга.

Поряд із названою п'ятіркою клуб розбудовує ширша команда — фахівці зі страхування, бухгалтерії, права та організаційної підтримки.

ЯК ПРИЄДНАТИСЯ ДО UBC

Кожна зустріч додає клубу нові обличчя та нові галузі. На третій зустрічі фахівці ділилися досвідом у сферах медіа й особистого бренду, фінансового планування для підприємців і податків. До спільноти долучаються представники десятків галузей — від фінансів, нерухомості й будівництва до дизайну, краси, фотографії і новітніх технологій. Різні професії, різні історії — але спільна мова та спільне коріння. Вечір мав і благодійний вимір: на аукціоні виставили вироби української майстерні, а зібрані кошти передали на підтримку України. Адже UBC — це не лише про бізнес, а й про те, щоб залишатися корисними своїй Батьківщині.

Український бізнес-клуб Америки — це закрита спільнота українських підприємців і фахівців штату Нью-Джерзі, яка вже цієї зими охопить нові штати.

Щоби приєднатися, завітайте на зустріч клубу як гість, заповніть коротку заявку на сайті й познайомтеся із засновниками клубу — через відео або наживо.

Членство дає: внутрішні рекомендації — свої радять своїх; місце в бізнес-каталозі клубу; просування через канали UBC; захищену професійну нішу.

Детальніша інформація — на сайті ubcofamerica.org.

ВАШИНГТОН ДОЛУЧИВСЯ ДО СТВОРЕННЯ «РУШНИКА ПЕРЕМОГИ»

■ Софія Калина

В Українському домі у Вашингтоні (округ Колумбія) відбулася презентація міжнародного проекту «Рушник Перемоги» — ціннісний дороговказ нації, що об'єднує українців у різних країнах світу.

Ініціативу започаткувала в Україні Зоряна Ленів, директор Міжнародного інституту інклюзії Карпатського національного університету ім. В. Стефаника, з метою духовного єднання українців незалежно від місця їхнього проживання.

Під час заходу учасники вишивали традиційний український рушник, додаючи власні хрестики

до спільного орнаменту. Центральним елементом композиції стала квітка євшан — символ із поезії Миколи Вороного, що уособлює пам'ять про Батьківщину та духовний зв'язок з рідною землею. Автором ескізу став Андрій Єрмоленко, художник, лауреат Національної премії України ім. Тараса Шевченка.

У заході взяли участь представники української громади, зокрема, учні школи українознавства у столиці США й активісти. Організатори також висловили подяку Галині Чечет, директору Школи українознавства ім. Тараса Шевченка, за підтримку заходу й Софії Качур, яка привезла «Рушник Перемоги» до Сполучених Штатів і зна-

йомила учасників із його символікою та історією.

Від початку реалізації проекту в травні 2024-го «Рушник Перемоги» вже побував у Польщі, Італії, Франції, Чехії, Словаччині, Німеччині, Фінляндії, Бельгії та Об'єднаних Арабських Еміратах. США стали наступною країною в його маршруті. Після завершення міжнародної подорожі рушник повернеться до України як символ єдності, любові й солідарності українців у всьому світі. Упродовж тижня «Рушник Перемоги» перебуватиме в Українському домі у Вашингтоні, де всі охочі зможуть приєднатися до проекту й залишити на полотні власний символічний стібок.

Виставка Миколи Журавля

■ Іван Заторський

Нині в Українському домі у Вашингтоні (округ Колумбія) експонується виставка українського художника Миколи Журавля, який працює в авторській інтерпретації давньої техніки левкасу.

Під час відкриття відбулася зустріч із митцем, який розповів про свій творчий шлях, джерела натхнення, а також про те, як повномасштабна війна й переїзд до Канади вплинули на його життя та мистецтво.

Микола Журавель працює в техніці левкасу — традиційної основи для іконопису на дерев'яних дошках, яку переосмислив, створивши власний художній стиль. Його робо-

ти вирізняються теплими природними відтінками й фактурністю, що, за словами організаторів, створює для глядачів особливий мистецький досвід.

Після зустрічі маляр провів майстер-клас, під час якого учасники ознайомилися з технікою левкасу й створили власні роботи. Один із творів, виконаний митцем у ході воркшопу, подарував Українському дому, де його буде представлено в постійній експозиції.

В Українському домі подякували Алексу Демку, куратору виставки, а також усім, хто долучився до організації заходу. На відкритті були присутні представники дипломатичного корпусу, зокрема, посли Португалії та Швейцарії у США, дипломати

Латвії, Естонії і Молдови, а також Оксана Маркарова, радник президента України з питань відновлення та інвестицій.

Організатори наголосили, що проведення виставок українських митців у столиці є важливою складовою популяризації української культури за кордоном і знайомства міжнародної аудиторії зі сучасним українським мистецтвом. Виставка триватиме до 31 серпня.

Місяць України в Чикаго

■ Олег Садовий

Брендон Джонсон, міський голова Чикаго (штат Іллінойс), проголосив серпень ц. р. Місяцем України в місті.

Відповідну прокламацію видав з нагоди відзначення української спадщини, боротьби України за свободу, демократію та суверенітет, а також на вшанування внеску українсько-американської громади в розвиток Чикаго. Про це повідомив Український конгресовий комітет Америки (відділення Іллінойс). «Місто Чикаго визнає та вшановує силу, мужність і стійкість українських біженців, які знайшли безпеку, підтримку та гостинну громаду в нашому місті. Тому я, Брендон Джонсон, мер міста Чикаго, проголошую серпень 2026 року Місяцем України в Чикаго та закликаю всіх жителів долучитися до відзначення української спадщини й внеску аме-

риканців українського походження», — йдеться в документі.

Там зазначається, що Україна, яка проголосила незалежність 24 серпня 1991-го, стала світовим символом свободи, стійкості й демократії, а її народ продовжує мужньо боротися за свою державність в умовах російської агресії.

Також у прокламації наголошується, що Чикаго є домівкою для однієї з найбільших українських громад у США. Українські американці зробили вагомий внесок у культурне, економічне, освітнє та громадське життя міста, збагативши його своїми традиціями, діяльністю релігійних громад, бізнесом і громадянською активністю. Окремо відзначили щорічну церемонію підняття українського прапора, що стала символом солідарності між Чикаго й Україною, а також підтримку українських біженців, які знайшли притулок у місті.

Taste of Ukraine в Іллінойсі

■ Дзвінка Сагайдак

На території українського православного кафедрального собору Святого князя Володимира в Українській околиці Чикаго відбувся фестиваль Taste of Ukraine, під час якого збирали кошти на підтримку Збройних сил України.

Там підняли прапори України та США, прозвучали державні гімни обох країн. До учасників з вітальним словом звернувся Костянтин Ворона, генеральний консул України у Чикаго, після чого о. Іван Лимар, парох собору, провів молитву за мир в Україні та українських родин.

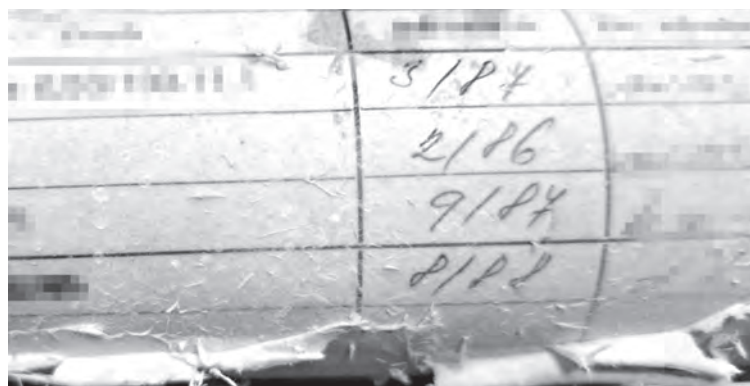
На території фестивалю працював ярмарок, де були представлені вишиванки, сувеніри, книги, мед, постільна білизна, торбинки й інші товари.

Також для гостей приготували традиційні українські страви. Концертна програма тривала два дні. У ній взяло участь понад сотню виконавців — співаки, музиканти, танцюристи, солісти, дуети й ансамблі.

Під час фестивалю Дана Чепіль отримала відзнаку «Посол української пісні», яку вручають організатори міжконтинентального фестивалю «Співай рідною». Також було відзначено волонтерку Людмилу Шидлюх, яка отримала від українських військових медаль «Волонтеру — людині з великим серцем».

Благодійна складова стала однією з головних частин заходу. Для Protez Foundation під час фестивалю зібрали більш ніж 4 тис. USD. Також тривав збір коштів на придбання приладу нічного бачення для військовослужбовця — чоловіка ведучої фестивалю Наталії Гладин.

ЗСУ ПОСТАЧАЛИ ЗАСТАРІЛІ ГРАНАТОМЕТИ?

■ Петро Йосип

Служба безпеки України (СБУ) спільно з іншими правоохоронними органами викрила постачання для Збройних сил України застарілих гранатометів замість сучасної зброї. Завдані державі збитки перевищують 318 млн грн. Правоохоронці не називають компанію, яка фігурує у справі, проте експерти вважають, що йдеться про «Українську бронетехніку».

За даними слідства, державне підприємство «Агенція оборонних закупівель» (АОЗ) уклала контракт із приватною компанією на постачання 6 тис. одноразових протитанкових гранатометів РПГ-75М 2024—2026 рр. виробництва. Загальна сума договору становила 637 млн грн. Ще до укладення контракту ко-

мандування Сил логістики ЗСУ попереджало, що цей тип зброї малоефективний, і пропонувало розглянути інші зразки. Попри це угоду уклали, а постачальник отримав аванс у сумі 318,5 млн грн».

Перші 3 024 гранатомети надійшли до арсеналу однієї з військових частин у травні ц. р., проте їх там не прийняли через неналежну якість і залишили лише на тимчасове зберігання. Військовій частині передали не нове сучасне озброєння, а гранатомети 1980-х рр. Зокрема, наклеїли етикетки, під якими були старі маркування чеською мовою, а на окремих частинах виробів навіть сліди значного окислення. Учасники схеми намагалися приховати справжній рік виготовлення, технічний стан і походження товару. Для цього подавали підроблені документи.

Також правоохоронці перевіряють змову між посадовими особами, без якої ця закупівля не могла б бути реалізована. «Вказані гранатомети той же іноземний постачальник намагався відвантажити Україні у 2022—2023 рр., але на той час контракт був розірваний. При цьому тоді ціна на гранатомети була вдев'ятеро нижчою, ніж за вказаним контрактом», — розповіли в СБУ.

Відтак правоохоронці провели обшуки в офісах АОЗ та компанії-постачальника, а також за місцями проживання причетних осіб. Відкрили кримінальне провадження за ч. 1 ст. 114-1 (перешкоджання законній діяльності Збройних сил України та інших військових формувань в особливий період) Кримінального кодексу України.

Проте в «Українській бронетехніці» відкинули

звинувачення СБУ в постачанні армії старих гранатометів замість нових. Виробник називає справу сфабрикованою, а дії правоохоронців — тиском на бізнес. Крім того, у компанії заявили, що під час обшуків силовики побили їхнього менеджера.

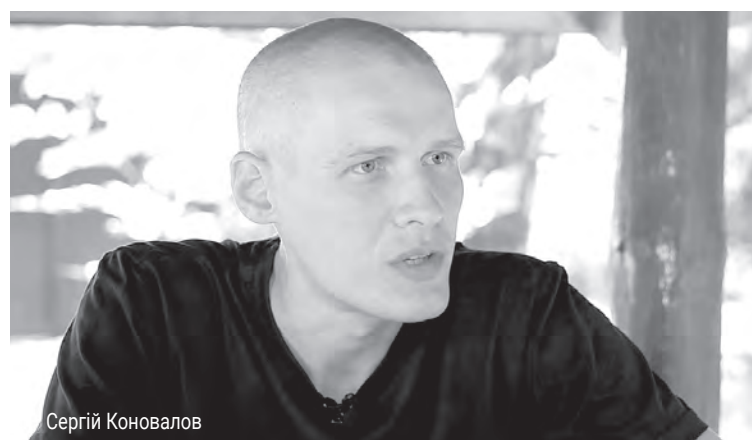
І розказали, що в лютому ц. р. АОЗ розпочала процедуру закупівлі одноразових протитанкових гранатометів. Оскільки в Україні таке озброєння не виробляють, підприємство запропонувало продукцію від трьох виробників із країн НАТО.

Після аналізу пропозицій АОЗ узгодила з Генеральним штабом ЗСУ закупівлю гранатометів РПГ-75М 2024 року виготовлення та уклала відповідний контракт. В «Українській бронетехніці» наголосили, що є найбільш дисциплінованим постачальником армії, а не «численною іноземною про-

кладкою, де розчинилися сотні мільйонів коштів держави».

Під час постачання першої партії у травні ц. р., як стверджують у компанії, СБУ змусила військових відмовитися від приймання товару всупереч умовам договору. Гранатомети взяли лише на тимчасове зберігання, після чого правоохоронці розкрили опломбовані ящики та заявили про виявлення позначок інших років виготовлення.

Натомість виробник зброї — сертифікований чеський завод Zeveta — офіційно підтвердив, що ці гранатомети виготовлені саме 2024-го. Завод пояснив, що технологія виробництва справді дозволяє використання окремих металевих комплектуючих попередніх років, однак при цьому всі піротехнічні компоненти у виробі є абсолютно новими.

Сергій Коновалов

■ Мар'яна Бухан

За даними Дмитра Лубінця, уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, росіяни застосовують проти українських полонених майже 700 видів тортур.

Після останнього обміну звільнені з полону розповіли додаткові подробиці безцивільних, які кояться лише в одному місці утримання, а саме в Камишинському слідчому ізоляторі

(СІЗО) № 2 у Волгоградській області.

Сергій Коновалов, звільнений із полону, розказав: «Це наслідки полону. Це забиття. Це довго стояли. Це все гнило у мене, можна

Пекло Камишинського СІЗО

було приблизно ось так палець вставити. У мене так набрякали ноги, що просто ходив босий, у мене в колінах ноги не згиналися». 30-річний воїн показує вже загоєні рани від жорстокого побиття.

Артем Іринархов, ще один звільнений із полону, поділився: «Я хочу звернутися від всього Камишинського СІЗО. Я пообіцяв там хлопцям, там ще близько 300 людей. Хочу розповісти вам про безцивільність, які там відбуваються».

А азовця Миколу Бруєва в Камишинському СІЗО просто вбили. Це офіційно підтвердили його батькам і в Міжнародному комітеті Червоного Хреста, і в Координаційному штабі з питань поводження з військовополоненими.

Сергія Коновалова на решті обміняли. Чоловік зі зростом майже 2 м зараз важить усього 65 кг. Каже, ще місяць тому було на 10—15 кг менше, та після розголюсу умови там стали змінюватися. «Почалася метушня, стали комісії туди приїздити, перевіряти їх. Дуже багато перевірок, і мене почали також допитувати, дуже багато запитань було, яке там ставлення», — зазначив він. Побиття припинилися, а полонених, яких росіяни заморили голодом до критичної ваги, взялися екстрено відгодовувати. Й у російській в'язниці це перетворили на окремих, вистончений вид тортур — їсти багато хліба і каші. На такий величезний прийом їжі росіяни відводять хлопцям не більше як сім хвилин. Тим

паче все гаряче, шлунок пече, дуже боляче.

Тамтешній кат Іван Анікеєв уже нікого не чіпав, а Сергію почав приділяти додаткову увагу й цинічно називав його «зіркою». Під час обходів питав: «Як справи?», на що Сергій відповідав: «Добре, товаришу начальник».

А ще полоненим Камишинського СІЗО несподівано почали дозволяти те, що раніше було під суворою заборобою. Приміром щоденні прогулянки.

Та в Камишині росіяни протиправно тримають не лише військовополонених, а й цивільних. Одного такого чоловіка просто упіймали під час фільтрації в Маріуполі, попри те, що в нього є очевидні ознаки важкого психічного розладу.

ЛАЗЕРИ ТА ШІ

Ось що беруть на озброєння сили оборони України

■ Євген Клен

Андрій Лебеденко, заступник головнокомандувача Збройних сил України (ЗСУ), минулого тижня заявив, що за два-три місяці в Україні з'явиться лазерна зброя, що збиватиме повітряні цілі краще за кулемети. «Вона вже є, вміє збивати FPV, а скоро збиватиме будь-що», — зазначив він. А Володимир Зеленський додав, що наступного року в Україні будуть безпілотні літальні апарати (БПЛА), здатні летіти на 5–10 тис. км.

ЩО ВЖЕ Є

Український дрон «Лютый» озброїли чотирма ракетами класу «повітря—поверхня» — вони летять на відстань до 200 км і мають швидкість до 500 км/год. Ці малогабаритні ракети перетворюють далекобійний дрон-камікадзе на багатоцільову ударну платформу.

Компанія SkyFall представила нову версію дрона-перехоплювача P1-SUN для боротьби з реактивними БПЛА ворога. Він розвиває швидкість до 370 км/год, уже пройшов бойові випробування та знищив понад десяток реактивних Shahed. Серійне виробництво стартує в серпні, а його потужність сягне 50 тис. дронів на місяць.

Також продемонстрували ракети-перехоплювачі FP-7.x для нової системи протиповітряної оборони (ППО) Greya, яка запрацює впродовж 12 місяців.

Україна може мати й антибалістичну ракету. «Зараз завершуємо роботу над нею, — повідомив президент України. — Усі бачать, що у світі недостатньо антибалістичних спроможностей. Сполучені Штати працюють над розширенням виробництва Patriot, а Європа — над розширенням виробництва SAMP/T, IRIS-T і NASAMS. Але потреба в захисті перевищує наявні спроможності».

Своєю чергою Міністерство оборони України (МОУ) кодифікувало й допустило до експлуатації в ЗСУ розвідувально-ударний наземний роботизований комплекс (НРК) «Змій міні ударний». Його проектували спільно з інженерами однієї з найефективніших бойових бригад сил оборони. А виготовили з урахуванням досвіду більш як чотирьох років війни та аналізу бойового застосування НРК на полі бою.

Комплекс має швидкісне колісне шасі з підвищеними позашляховими можливостями; безшумний високопродуктивний електричний двигун; малий час розгортання/згортання; тривалий час автономної роботи; значний запас ходу; денні та тепловізійні камери спостереження; малі габарити; малу масу.

«Змій» універсальний у застосуванні. Він поміщається у багажник мікроавтобуса, автомобільний причіп або кузов пікапа. Транспортування платформи не вимагає додаткового обладнання. Платформа оснащена бойовим модулем із гранатометом МК19, що вирізняється високою кінетичною енергією боєприпасів, універсальністю снарядів і можливістю вести прицільний вогонь із закритих позицій.

МОУ також представило новий клас керованих боєприпасів під назвою Firefly. Озброєння вже пройшло випробування та готове до серійного виробництва. Новий керований боєприпас застосовують на основних дронах-бомберах, він може ефективно працювати на висоті до 800 м. Після скиду Firefly самостійно

розраховує траєкторію лету та коригує її до цілі. Боєприпас може здійснювати коригування навіть під впливом ворожих систем радіоелектронної боротьби (РЕБ). «Це дозволяє уражати укріплення, бліндажі й інші захищені позиції ворога з безпечної для носія відстані», — повідомили в пресслужбі відомства. За даними платформи Brave1, раніше БПЛА були змушені знижуватися для прицілювання, що робило їх більш помітними та досяжними для стрілецької зброї. Боєприпас пройшов тестування на українських дронах і підтвердив свою ефективність.

Крім того, МОУ допустило до використання в силах оборони нову українську броньовану евакуаційну машину Ingvar-4. Ця розробка створена українськими інженерами й призначена для евакуації пошкодженої бронетехніки з поля бою. Панцерник може евакуювати техніку масою до 30 т. Машина має колісну формулу 6 х 6, що забезпечує високу прохідність і мобільність, а також доз-

воляє швидше виконувати завдання, порівнюючи з гусеничними евакуаційними машинами. Близько 60 % компонентів шасі та підвіски Ingvar-4 виготовляють в Україні. Машина розрахована на просте обслуговування та нижчі експлуатаційні витрати. Бронезахист евакуатора виконаний зі сталі Armoх та алюмінієвих елементів відповідно до стандарту STANAG 4569 Level 3. Також машина обладнана вибухозахищеними сидіннями й автоматичною системою пожежогасіння. Для виконання евакуаційних завдань панцерник оснащений потужною лебідкою та гідравлічною системою.

А Сергій Безкрестнов, радник президента України з питань розвитку технологічних напрямів оборони, розповів про тестування нових засобів РЕБ проти реактивних дронів. «Реактивні БПЛА — це справді виклик для нашої ППО, але реактивні дрони є найнебезпечнішими в режимі онлайн-керування через МЕШ-мережу», — відзначив він і додав, що виробники РЕБ за сприяння Brave1 і Головного управління радіоелектронної боротьби Генерального штабу ЗСУ рухаються вперед у технологіях придушення каналів керування цих БПЛА через радіомодеми МЕШ. «Я знаю, як та чим ворог відповість на наш РЕБ. Але ми відповімо на їхню відповідь. Welcome у світ війни технологій», — зауважив радник президента.

ЩО БУДЕ

Тим часом німецькі компанії Deutz і ARX Robotics розпочинають серійне виробництво наземних безпілотних платформ Gereon

кується, що перші виготовлені комплекси надійдуть до України вже наприкінці літа ц. р. Марко Герре, генеральний директор оборонного підрозділу Deutz, розказав, що збільшення випуску Gereon дозволить швидше забезпечити Україну необхідною технікою, водночас посилюючи європейську оборонну промисловість.

ARX Robotics спеціалізується на розробці програмнокерованих наземних дронів для військових завдань. Gereon оснащують силовими установками Deutz. Спершу використовуватимуть електричні приводи на акумуляторах, а згодом планують перейти до компактних бензинових і гібридних двигунів. Також компанії працюють над інтеграцією програмної платформи Mithra OS, яка використовує елементи штучного інтелекту (ШІ), зі силовими системами Deutz. Це має підвищити ефективність роботи цих комплексів.

А спільно з американською компанією Raytheon Україна вироблятиме перехоплювачі для Patriot. Нещодавно Володимир Зеленський провів зустріч із командою компанії на чолі з її віцепрезидентом Джозефом де Антоною. Сторони також обговорили інші напрями партнерства, що стосуються ненаступального військового обладнання.

Водночас Республіка Польща (РП) запропонувала Сполученим Штатам створити спільне з Україною виробництво ракет для систем ППО Patriot і розмістити його на польській території. Про це повідомила Магдалена Собковьяк-Чарнецька, заступник міністра національної оборони РП. Відповідну ініціативу вона представила на зустрічах із представниками Пентагона та Державного департаменту США. «Ідеться про гарантування безпеки виробництва та його розміщення в безпечному місці», — уточнила заступник міністра й пояснила, що пропозиція стала відповіддю на заяву Дональда Трампа, який під час саміту НАТО в Туреччині припустив можливість виробництва компонентів для Patriot у співпраці з Україною.

Gereon

ЯК БУДУВАЛИ НАРОДНИЙ ДІМ У РОГАТИНІ

■ Оріся Шиян

Серед історичних будівель Рогатина Народний дім є не лише красивим зразком української архітектури, а й тією будівлею, яку громада самостійно виплекала в умовах бездержавности. Українці самоорганізувалися, зібрали гроші та створили власний культурний простір.

На початку 1920-х рр. українське життя в місті перебувало під постійним адміністративним тиском. Польська влада закривала читальні «Просвіти», забороняла вистави українських театрів, обмежувала діяльність громадських організацій. Саме тоді виникла ідея спорудити власний Народний дім, який би належав українській громаді і став осередком її культурного, освітнього й економічного життя.

3 січня 1923-го представники громад Рогатинського повіту вирішили розпочати будівництво. Оскільки українці не могли розраховувати на державне фінансування, кошти збирали всією громадою. До справи долучилися Повітовий союз кооператив у Рогатині й українська діаспора у Сполучених Штатах.

Центральний комітет у Рочестері (штат Нью-Йорк) спершу надіслав 200 USD на пошук земельної ділянки. Коли знайшли відповідну площу, її вартість склала 2,7 тис. USD. Рогатинці власними силами зібрали 2 тис., ще 700 надіслали українські емігранти. Загалом же кошторис будівництва Народного дому оцінювали у 10 тис. USD, надзвичайно велику суму для того часу. Проте українці вірили, що кожна жертва ставала внеском не лише у спорудження будівлі, але й у розвиток українського життя на Рогатинщині. Головою оргкомітету став о. Степан Городецький.

Автором проекту виступив архітектор Роман Грицай, який водночас виконував обов'язки секретаря будівельного комітету. Він був випускником Львівської політехніки й учнем

Проект народного дому, який повністю не вдалося реалізувати

Сучасний вигляд колишнього Народного дому

Івана Левинського. Не лише розробив креслення, а фактично супроводжував увесь процес будівництва, листувався з українськими організаціями Америки та координував реалізацію проекту.

Відтак напрацював три різні проекти. Прагнув, аби вигляд будівлі засвідчував українську ідентичність. Архітектор не копіював європейські зразки, а намагався створити сучасну українську архітектуру, що поєднувала народну традицію з новими мистецькими тенденціями.

Перший варіант проекту був у стилі українського архітектурного модерну. Його композиція опиралася на традиції дерев'яного храмового будівництва Бойківщини й Опілля. Високий центральний об'єм, ступінчасті пірамідальні завершення веж, характерні трапецієподібні вікна — усі ці елементи

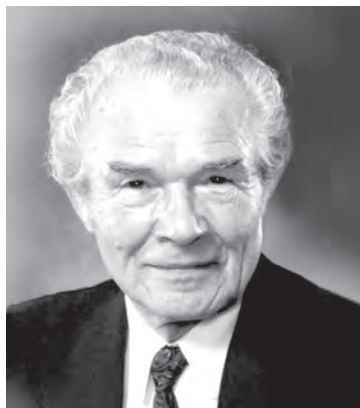
були характерними ознаками української модерної архітектури початку XX ст.

Другий проект звертався до мотивів карпатської оборонної архітектури. Кам'яний цоколь, масивні контрфорси та високі шпиль нагадували карпатський замок, поєднуючи народні традиції з романтичним образом. Третій варіант тяжів до міської сецесії, однак і тут архітектор не відмовився від українських мотивів. Хвиляста лінія карнизу перегукувалася з пластиною українського бароко, а восьмигранна купольна баня з ліхтарем-сигнатуркою ставала акцентом будівлі.

Народний дім проектували як самоокупний громадський комплекс. Перший поверх із великими арочними вікнами-вітринами відводили для комерції: крамниці та кооперативні установи мали давати при-

буток для утримання установи. На другому поверсі розмістили театральну залу на 200 місць, бібліотеку, читальню «Просвіти» й хор «Боян». Високі аркові вікна забезпечували максимальне природне освітлення, а нахил стелі створював ідеальну акустику для вистав і концертів. Адміністрація розмістилася в мансарді.

Через фінансові труднощі розкішний модерн довелося спростити до стриманішого конструктивізму. Народний дім так і не збудували цілком, проте й сьогодні можна впізнати авторський задум архітектора. На фасаді збереглася характерна хвиляста лінія карнизу, високі вікна в аркових нішах, а на кутовому балконі досі є ковані літери ПСК — нагадування про Повітовий союз кооператив, який став одним із головних творців цієї споруди.

■ Ірина Коваленко

Іменем Петра Яцика названий міжнародний конкурс знавців української мови. У липні виповнилося 105 літ від дня його народження.

Петро Яцик народився 1921-го в с. Верхнє Синьовидне на Сколівщині. Він був найстаршим зі семи дітей, тому після передчасної смерті батька взявся опікуватися сім'єю. Після закінчення школи пішов на вечірні сільськогосподарські курси. Згодом у Стрию прослухав шестимісячний курс для залізничників і

Мільйонер, який інвестував у мову

працював машиністом. У роки Другої світової війни під час нацистської окупації влаштувався інспектором із якості продукції молокозаводів. Оскільки багато їздив по роботі, це дало можливість налагодити зв'язки з Українською повстанською армією.

1943 року, напередодні приходу червоних «визволителів», Петро Яцик вирішив емігрувати. «Я не знав, що мене там чекає, але був переконаний, що коли б зміг вижити, зробив би щось для України. Тому взяв свою торбинку і попрямував у невідоме», — згадував згодом.

Чоловік пішки дістався Австрії, там працював на молокозаводі. Згодом переїхав до Баварії, здобув економічну освіту в Українському технічно-господарському інституті. А 1947-го емігрував до Канади, де здійснив стрімку кар'єру, що доволі неспросто для емігранта першого покоління. Починав посудомий-

ником у ресторані, чистив устаткування для розробки м'яса, потім відкрив меблевий магазин. Згодом заснував будівельну компанію Prombank Investment Limited, яка проектувала цілі вулиці та квартали й стала лідером на канадському ринку. Яцик був одним із найзаможніших канадців того часу.

Та досягнувши стабільності й добробуту, не забув про своє коріння. Отримавши фінансові можливості, багато інвестував в українську освіту й науку. Насамперед заснував у центрі Торонто українську крамницю книг і товарів, яка водночас стала місцем зустрічей емігрантів з України. Відомий український меценат Євген Чикаленко казав про те, що Україну треба любити до глибини власної кишені. А Петро Яцик був утіленням цієї настанови. Роками фінансував Український науковий інститут Гарвардського університету, створений іншим

українським емігрантом — видатним істориком та сходознавцем Омеляном Прицаком. Також фінансував вивчення української мови, культури та історії в різних світових університетах — в Альберті, Едмонтоні, Торонто, Лондоні.

Петро Яцик створив міжнародний благодійний фонд «Ліга українських меценатів» і був його почесним президентом. 2000-го цей фонд разом з українським Міністерством освіти і науки започаткував міжнародний конкурс знавців української мови. Його метою було поглиблене вивчення та популяризація української мови — і в Україні, і за її межами.

2007 року за указом тодішнього президента Віктора Ющенка цей конкурс став щорічним. Проте, коли при владі був проросійський президент Віктор Янукович, конкурс намагалися знищити. Тоді на його підтримку виступила українська інтелектуальна

еліта — Дмитро Павличко, Іван Дзюба, Павло Мовчан, Василь Шкляр.

Петро Яцик помер 2001-го. Проте його добрі справи й ініціативи живуть досі. Він вклав мільйони доларів в історичні дослідження, популяризацію української мови та культури у світі.

Серед інших його благодійних ініціатив можна згадати також фінансування Енциклопедії українознавства, видання «Історії України-Руси» Михайла Грушевського англійською мовою; Центру досліджень історії України ім. Яцика при Альбертському університеті, Освітньої фундації ім. Петра Яцика, яка підтримує освітні програми й академічні центри у світових університетах для поширення об'єктивної інформації про Україну; Українського лекторію у Школі славистики та східноєвропейських студій при Лондонському університеті, документального центру в бібліотеці ім. Джона Робертса при Університеті Торонто.

ДВІ ГОДИНИ ІЗ ШІ ЗАМІСТЬ УРОКІВ З УЧИТЕЛЕМ

■ Лана Світ

У США набирає популярності новий формат приватного навчання, у якому значну частину академічної підготовки дітей відводять штучному інтелекту (ШІ).

Завдяки цьому школярі витрачають на традиційні предмети лише кілька годин, а решту часу присвячують комунікації, підприємництву та роботі над власними проектами. Заможні американські родини дедалі частіше придивляються до шкіл, які відмовляються від класичної моделі «вчитель-клас-підручник». Засновники таких закладів вважають, що частину функцій педагога може виконувати ШІ: пояснення матеріалу, перевірку знань і підбір навчальних завдань.

Натомість у школі зосереджуються на навичках, які, на думку прихильників моделі, будуть особливо потрібними в майбутньому. Ідеться про вміння презентувати свої ідеї, домовлятися, працювати в команді, створювати продукти й

запускати власні проекти. Прихильники такого підходу вважають, що освіта має готувати дітей не до запам'ятовування великих обсягів інформації, а до реальності, у якій ШІ стане звичним робочим інструментом.

Одним із найвідоміших прикладів нової моделі є Alpha School. Її учні проводять близько двох годин на день за академічними завданнями, які допомагають виконувати персоналізовані ШІ-інструменти. Система відстежує навчальний процес: аналізує час виконання завдань, помилки й теми, які дитина засвоює краще або гірше.

На основі цих даних програма підлаштовує навчання під конкретного учня. Працівників школи називають наставниками, або

guides. Вони не проводять традиційних уроків, а допомагають дітям визначати цілі. Навчання в Alpha School коштує до 75 тис. USD на рік.

Ще один приклад — Forge Prep у Нью-Джерсі. Це нова школа для дітей 5—8 класів, яку засновники позиціонують як заклад для майбутнього. Її девіз: «Створено для 2040-го. Не для 1940-го». Учні вивчають базові дисципліни, але паралельно створюють власні продукти, працюють над реальними завдання-

ми та вчать розробляти бізнес-ідеї.

Навчання у Forge Prep коштує від 24 до 36 тис. USD на рік. Наступного року вартість планують підвищити до 60 тис. Водночас майже третина учнів отримує фінансову допомогу. Попит на школу значний: на перші 34 місця надійшло близько 600 заявок. У Forge Prep також заявляють, що готові інвестувати до 200 тис. USD у випускника, якщо той вирішить започаткувати власний бізнес.

Попри зацікавлення за безпечених родин, освітні дослідники закликають не робити поспішних висновків. Наразі недостатньо незалежних досліджень, які б доводили перевагу навчання з активним використанням ШІ над традиційними освітніми моделями. Окреме занепокоєння викликає і можливе посилення освітньої нерівності. Дорогі експериментальні школи доступні заможним родинам, тому далеко не всі діти можуть скористатися такими підходами.

Здобутки українців на олімпіаді з біології

■ Оріся Шиян

На Міжнародній біологічній олімпіаді у Вільнюсі (Литва) українські школярі здобули чотири медалі — три срібні й одну бронзову.

Це найкращий результат української команди на олімпіаді з 2006 року. На неї приїхали змагатися 302 найсильніші молоді біологи із 78 країн світу. Україну представило четверо школярів.

Медалі здобули: срібні — Ярослав Жигалко, учень 10-го класу Вишнівського академічного ліцею № 1 (Бучанський район Київської області); Надія Крупникова, учениця 11-го класу природничо-наукового ліцею № 145 Києва; Олександр Порівський, учень 11-го класу природничо-наукового ліцею № 145 Києва; бронзову — Вікторія Василевич, учениця 11-го класу Баришівського ліцею (Броварський район Київщини).

■ Олег Дерев'янка

За перші два тижні дії міської програми «Чекап для дітей» у медичних установах Львова провели 1116 консультацій для дітей, які готуються до нового навчального року чи дитячого садочка. Майже кожна четверта консультація (загалом 268) завершилася скеруванням на додаткові обстеження.

Близько 85 % усіх відвідувачів становили школярі. Найбільший попит під час чекапів мали дитячі хірурги й офтальмоло-

Клопоти зі здоров'ям у школярів

ги, оскільки їхній огляд є обов'язковою складовою для отримання довідки для школи. Також значною є кількість звернень до дитячих неврологів. Динаміка відвідин зростає: за другий тиждень роботи програми кількість консультацій збільшилась майже на 40 %.

Головною метою медогляду було не просто видати папірець для навчального закладу, а вчасно виявити приховані проблеми зі здоров'ям. «Під час профілактичних оглядів

ми регулярно виявляємо зміни, які самі діти або їхні батьки могли ще не помічати. Найчастіше йдеться про порушення зору, постави, особливості розвитку опорно-рухового апарату й інші стани, які потребують додаткового обстеження або спостереження. Частину цих проблем можна успішно скоригувати, якщо вчасно розпочати лікування чи профілактику», — зазначила Марта Врублевська, завідувачка Дитячого діагностичного центру лікарні св. Миколая.

ЧР забороняє телефони у школах

■ Сніжана Непийпиво

Чеський уряд схвалив законопроект, який передбачає повну заборону використання стільникових телефонів та інших гаджетів у навчальних закладах.

Ініціаторами змін стали Андрій Бабіш, прем'єр-міністр, і Роберт Плага, міністр освіти Чеської республіки (ЧР). Водночас ідею розкритикував дитячий

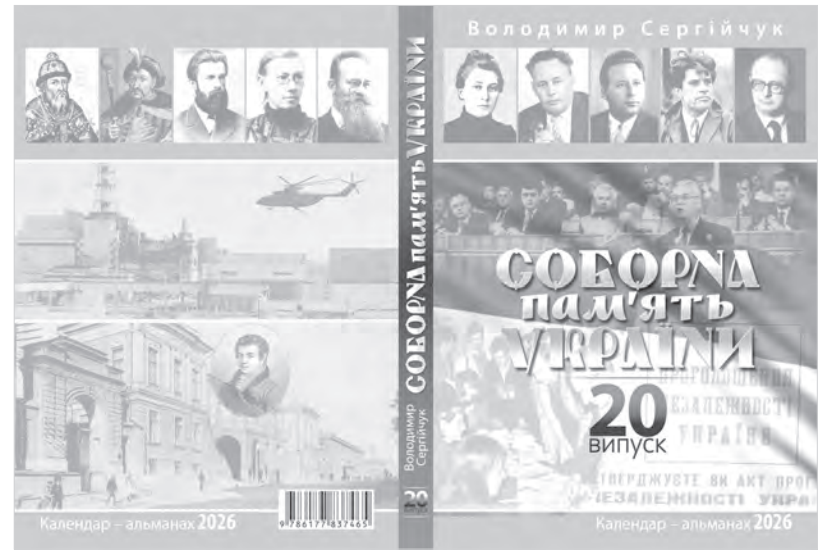
омбудсмен Мартін Бенеш. Він заявив, що окремий закон може бути зайвим, адже школи вже мають можливість самостійно обмежувати використання телефонів через власні правила. Плага не погодився з такою позицією і запропонував омбудсмену відвідати навчальні заклади, де подібні обмеження вже діють. За його словами, такий досвід може змінити ставлення до новацій.

Заборона почне діяти з 1 вересня 2027-го. Вона поширюватиметься на дитячі садки, початкові й середні школи, молодші класи гімназій і консерваторій. Учні заборонять користуватися смартфонами не лише під час уроків, а й на перервах, у їдальнях, під час продовженого дня та у шкільних гуртках. Водночас передбачені винятки для дітей, яким гаджети необхідні через стан здоров'я або особливі освітні потреби, приміром, для контролю рівня цукру при діабеті.

Соборна пам'ять України

Календар-альманах 2026

ПРОДОВЖЕННЯ. ПОЧАТОК У № 12—13, 16—26, 28—31

Подано текст без змін за виданням: Сергійчук Володимир. Соборна пам'ять України. Календар-альманах. 2026. — Вишгород: ПП Сергійчук М. І., 2025.

«БОЖЕВІЛЛЯ ЖИДІВСЬКОЇ ВУЛИЦІ...»

(ДО 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ ВБИВСТВА ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ Й ГОЛОВНОГО ОТАМАНА ВІЙСЬК УНР)

З дитинства Симон Петлюра не просто проявляв співчуття до євреїв, коли вони зазнавали переслідувань, а й відкрито ставав на їхній захист, за що його називали жидівським батьком. Його публіцистична діяльність засвідчує також подібну позицію, як і політична пізніше. Особливо ж тоді, коли власне погроми військами УНР були спровоковані збільшовиченими солдатами в січні 1919 року. Це одразу ж викликало різку реакцію Головного Отамана Симона Петлюри, який вдався аж до розстрілів учасників таких злочинів.

У своїх зверненнях і наказах він гостро засуджував єврейські погроми, створював спеціальні слідчі комісії й постійно звертався до населення й вояків щодо недопущення цих злочинів. Завжди пояснював при цьому: така його позиція буде врахована широкими єврейськими колами, і він «сподівається, що колись врятовані від погромів жида допоможуть грішми розбудовувати Українську державу».

Найбільші погроми в Україні тоді здійснили денікінські війська, яких їхній провідник і не намагався стримати, про що він відверто признавався на зустрічі з єврейською делегацією Катеринослава, Харкова, Ростова на Дону й Таганрога 8 серпня 1919 року. Зокрема, як свідчить звіт цієї делегації, що переховується в Інституті єврейських досліджень у Нью-Йорку, генерал Денікін відмовився зробити антипогромне звернення, «посилаючись на вкрай загострене, озлоблене ставлення з боку населення й армії до євреїв, категорично відмовився від виступу з будь-якими деклараціями, вважаючи їх не тільки не корисними, але й такими, що можуть виявитися шкідливими».

І на конкретне запитання наприкінці зустрічі, чи збирається він все таки видавати будь-які накази з цього

приводу (скажімо, на зразок петлюрівських), денікін відповів категорично: «Зараз ні. Можливо, згодом, якщо це знадобиться».

Але за висловом вождя російських більшовиків лєніна, генерал денікін, який також мешкав у Парижі, не був загрозою для їхньої влади, перебуваючи в еміграції. Найбільш небезпечним для москви був Симон Петлюра, за яким могли піти широкі народні маси в боротьбі проти російської окупації. Навіть ті, хто не розумів спочатку його, хто не зумів проіннятися духом державної відповідальності, змушений був згодом визнавати правоту і провід Симона Петлюри.

Так, відомий отаман українських повстанців на Лівобережжі Ангел ще в квітні 1920 року свідчив, що хлібороби-землевласники «підуть тільки за гаслом «Петлюрівщини» й тільки за Отаманом Петлюрою, й по першому його призиву дадуть Отаманові своїх синів на захист Батьківщини. Цей вогонь підтримується в селах головним чином сільськими учителями й сільською «інтелігенцією», не зважаючи на сурові міри більшовиків. Не вистарчає лише організації й тої іскри, котра в один час і в один мент може об'єднати усю Україну в міцну організацію, котрої багнети будуть направлені проти усяких чужинців. Тільки

один Головний Отаман, ім'я котрого вже давно стало святим символом для селян, може бути цією іскрою, що зажже Україну». Відтак уся Україна, писав один з повстанців, ніби «корабель, який застигла в морі хуртовина і який бореться з хвилями розлютованого моря, але прямуючого до світлячого маяка, яким є для сього корабля Петлюра».

Тому лєнін і наказав джержинському й сталіну вбити саме провідника українського національно-визвольного руху, що й буде виконано євреєм самуїлом шварцбардом у Парижі 25 травня 1926 року під приводом помсти нібито за вчинені ним єврейські погроми в Україні.

Але вороги України не тільки знищили фізично Симона Петлюру — вони все робили, аби стерти пам'ять про нього, спаплюжити його ім'ям державницький чин українського народу. І це було нечуваним доти злочином, бо на тлі страшної трагедії «костлявою рукою смерти сягає хтось по душу народню, змагаючись провокаційно випекти на ній найогидніше тавто «погромника» і з ним пустити нас боротись далі за святе право бути самостійною державою, як рівноправний член в родині народів світу».

Єдиним фронтом пішло «проти ненависних сепаратистів-українців російське суспільство, що й таку трагічну подію в життя української нації, оповиває туманом огидної легенди, змагаючись до забруднення самої ідеї визвольної боротьби, повставшої до самостійного державного життя, української нації». Готуючись до судового про-

цесу над вбивцею Петлюри Шварцбардом, московська влада вже у вересні 1926 року видрукувала спеціальний альбом З. Островського, який мав перекласти всю відповідальність за злочини проти євреїв України у період національно-визвольних змагань 1917—1921 років винятково на Уряд Директорії.

І до цього нового злочину, що «мав би морально знищити Націю в очах цілого світу», долучилося «єдиним фронтом світове жидівство», щоб захистити «того, хто вільно чи невільно став знаряддям у руках аранжерів ганебно-циничного насильства над безбронною людиною, що все життя боролась за волю гноблених, без огляду на віру та національну приналежність». І люди, котрі взагалі ніколи не знали і не бачили Петлюри, заявляли, що він вчинив єврейські погроми навіть у тих місцях, де не тільки ніколи не був сам, але де в той час не перебували відділи армії УНР, йому підпорядковані.

У зв'язку з організацією світовим єврейством такої кампанії на захист убивці, генеральний секретар з міжнародних справ в уряді Центральної Ради Олександр Шульгин, котрого самі євреї називали чи не першим своїм захисником, писав: «... жида під час процесу Шварцбарда возвели його в герої і прагнули всіма силами заплямувати світлу пам'ять Петлюри. Це було божевіллям з боку жидівських міжнародних кіл взяти на себе вбивство, якого вони не вчинили, бо весь атентат був організований чекістами. Це було божевіллям, бо, беручи на себе вбивство, вони перекреслювали моральну вагу

високо-гуманних заяв у жидівській справі С. Петлюри, котрі б мали бути заповітом для народу, як треба ставитися до жидів на Україні».

Це було справді щось незбагненне для здорового глузду, коли передові представники демократичного єврейства, які ще вчора схилялися перед постаттю Головного Отамана, вже сьогодні різко змінювали свою точку зору про нього. Але таке було. І було не з одним єврейським діячем. Скажімо, один з найвидатніших єврейських публіцистів Володимир Жаботинський відгукнувся на вбивство євреєм Симона Петлюри заявою, що останній, як і «решта видатних членів цього українського уряду ніколи не були тими, як їх називають, «погромниками». Хоча я їх особисто не знав, все ж таки я добре знаю цей тип українського інтелігента-націоналіста з соціалістичними поглядами. Я з ними виріс, разом з ними провадив боротьбу проти антисемітів та русифікаторів єврейських та українських. Ані мене, ані решту думаючих сіоністів південної Росії не переконають, що людей цього типу можна вважати за антисемітів».

Треба зазначити, що єврейські кола зустріли цю статтю здебільшого дуже неохотно саме через прихильність Жаботинського до українського руху та його керівників. Вбивство Петлюри та процес Шварцбарда викликали дуже емоційну реакцію єврейства. Єврейська преса зображала вбивство як месника за всі криваві кривди проти єврейського народу. Жаботинський зазнав такого тиску з боку

єврейської громадськості, проти якого він, враховуючи інтереси і позицію серед єврейства керованого ним ревізійністського руху, не міг встояти. Щоправда, цілий рік він тримався, не зрікаючися своєї позиції.

Однак через рік Жаботинський опублікував статтю «Петлюра і погроми», в якій поклав на Петлюру юридичну відповідальність за погроми в Україні за часів Директорії, оскільки Петлюра, мовляв, стоячи на чолі держави та армії, не спромігся ці погроми припинити.

Коментуючи новий погляд Жаботинського на відповідальність Петлюри, О. Шульгин зазначає, що «той повернув свою керму в інший бік. Тяжко Жаботинському №2 спростувати Жаботинського №1. Але він мусить це робити задля...вулиці, «жидівської вулиці», як люблять говорити їхні діячі».

Але Симон Петлюра не заслуговує на таке ставлення з боку євреїв. Навіть перебуваючи у вигнанні, Голова Директорії та Головний Отаман військ УНР вболівав за українських євреїв, котрі опинилися під більшовицькою владою. В свій відозві до населення України 18 березня 1921 року він, зокрема, писав: «Єврейське населення — дрібні торговці, ремісники та робітники — що, як і всі трудящі, заробляє кусок хліба своєю працею, також скривджене і пограбоване більшовицькими порядками. Крам з крамниць торговців, струмент і верстати у ремісників відбирається для комуни. Хиба ж це не розорення для єврейського населення? Хиба ж, загигаючи з голоду, пограбоване єврейське населення може радіти грабіжникам — більшовикам? Ні. Єврейське населення так, як і ви, селяне, жде, не діждеться визволення від комуністів-грабіжників».

У кожному конкретному випадку Симон Петлюра прописує відрізати трудящих євреїв від комуністів: «Коли ви зустрінете серед комуністів євреїв, пам'ятайте, що вони для свого народу такі ж запродавці-каїни, що забули віру і закони батьків своїх, як і ті з наших зрадників, що пристали до комуністів; і несправедливо було б складати вину за них на весь єврейський нарід, як неможливо складати вину за наших зрадників — комуністів на весь український нарід. Я знаю, що таких запродавців відцуралася чесна єврейська громада і

Похоронна процесія Симона Петлюри, 30 травня 1926 року

яко зрадників свого народу плямувала їх».

На сторону трудящих євреїв Петлюра став і у зв'язку з провокаційною акцією більшовицької влади щодо масового переселення містечкових жителів Білорусі та України на південь України та в Крим, підкреслюючи, «що цей необачний і далекодучий своїми наслідками крок до живого зачіпає інтереси українського народу, його державності і співжиття його з жидівською людністю».

Спроваджуючи «жидів якраз на ті землі, що їх український селянин вважає з діда-прадіда своїми, тільки загарбаними від нього попередніми окупантами, новітні окупанти підкладають гніт до бочки з порохом і, коли називати дане явище властивим іменням, — продовжує Петлюра, — організують величезну провокацію».

Ця провокація, — пише далі Петлюра, — «має два кінці. Провокуючи українську людність, вона провокує й жидівську непевність самої справи та неминучості загострення її в майбутньому. Проводирі жидівських організацій, що збирають на цю справу гроші та агітують серед темної жидівської маси, підбиваючи її на переселення, утаюють од неї всі труднощі його та безпеки».

Ці погляди поділяв і відомий єврейський діяч Арнольд Марголін. У грудні 1926 року він писав: «Факт, що зголодніле жидівське населення великих міст тікає на село, не потрібує доказу. Але ризик та небезпека, що містяться в плані жидівської колонізації під совітським режимом, за-

лежать від чогось іншого. Багацько питань зв'язано з цим планом. Чи дійсно Україна, Крим та береги Азовського моря найліпші території для жидівських колоній? І що сказати про переселення жидів з Великої Росії та з Білої Руси на Україну, Крим та береги Азовського моря...

Події, що сталися після революції в Росії, також стверджують, що населення України, Кавказу та Криму найбільш вороже ставиться до російської влади, якою вона б не була: совітською чи монархічною».

Вказуючи на те, що поза межами УРСР «мається ще численне українське населення по березі Азовського моря та на півночі Кавказу, на Кубані...у північному Криму», а також, враховуючи бажання жителів півострова в 1918 році під проводом татар «сфедеруватися з Україною на основах територіальної автономії, яка гарантувала б вільний розвиток мови і культури татарської», і те, що «всі українці вважають Крим як нсвіділімою частину майбутньої України», А. Марголін попереджав про небезпеку для євреїв на тих землях, якими більшовицька влада не наділяє малоземельних українських чи татарських селян.

Причину небезпеки для євреїв у вказаному регіоні А. Марголін вбачав у тому, що «вони вважаються і завжди будуть вважатися за «чужинців» тут, бо вони не говорять на місцевій мові, не тримаються місцевих звичаїв і т. д. Навіть жиди, що мешкали на Україні перед революцією протягом поколінь, не мали

необхідности балакати на українській чи татарській мовах, бо велика більшість їх мешкала у містах, де російська мова панувала як офіційна мова уряду, інституцій, товариств і т. д. Таким чином жиди сучасного покоління України, Криму, Кавказу та Білої Руси, крім жидівської мови, вживають російської мови та з дитинства вже зросійщені. Тому переселення певної частини жидів з України чи Білої Руси до Великої Росії, Сибіру чи Туркестану не поставлять їх в таке тяжке та небезпечне становище, як переселення російських та білоруських жидів на Україну, в Крим, на береги Азовського моря чи на Кавказ». Подібні застереження висловлював і Володимир Жаботинський у вже згадуваній статті «Кримська колонізація». Насамперед, аналізуючи всю інформацію, яка надходила з СРСР, він робить однозначний висновок: навіть прихильники радянського режиму, котрі приїжджають на Захід, однозначно висловлюються, що «єврейська колонізація «дуже непопулярна» серед українських селян; ми, що вирости на Україні, добре знаємо, що це означає».

І Петлюра, і Марголін, і Жаботинський мали рацію, коли застерігали від розпалювання антисемітизму в зв'язку з переселенням містечкових євреїв на землі, які століттями обробляли українські чи татарські хлібороби.

І гасло більшовицької влади — «Перехід євреїв на землю — удар по антисемітизму» — аж ніяк не відповідало реаліям. Навпаки, що засвідчувалося навіть висловлюваннями керів-

ників Криму. Наприклад, на початку 1926 року одного з них — Велі Ібраїмова — турецька преса в статті

«Крим чи Палестина» цитувала так: «Неправильно давати землю євреям, коли її не мають татари. Від нас вимагають землі на переселення в Крим 8.000 єврейських сімей, але наші надлишки не задовольняють навіть своїх внутрішніх потреб».

Більшовицький план масового переселення євреїв на землю й перекаліфікацію їх у хліборобів провалився. І ніякі найгірші постанови з Москви чи Харкова не могли переламати споконвічного в традиції народу. То не вже помилявся Симон Петлюра, вважаючи, що не треба насилувати широкі верстви єврейства до масового переселення на український чорнозем, тим більше, що його не вистачало навіть для тих, хто на ньому трудився споконвіків? Хіба своїм протестом проти масового переселення євреїв на землю він хотів чогось поганого для цього народу? Ось таким насправді був Симон Петлюра у ставленні до євреїв. І хоч і нині дехто хотів би підкидати йому скривавлені ножі, правда всерівно очистить його світлий образ.

Сподівання насамперед на те, що французьке правосуддя повернеться до матеріалів процесу й перегляне вирок майже сторічної давності: Петлюра не винен у погромах, відтак його вбивця ніякий не месник, а звичайний кримінальний злочинець.

Володимир Сергійчук

Продовження
у наступному номері

Дмитро Кротков (ліворуч).

Отець Павло Калєда

Фото зі спільної поїздки Дмитра Кроткова та Павла Калєди до окупованого Енергодара

ПІП ПИСАВ ДОНОСИ НА УКРАЇНСЬКИХ СВЯЩЕННИКІВ

■ Іванна Якимчук

Журналісти проекту «Слідство.Інфо» спільно з корпорацією «Телебачення Торонто» опублікували результати свого розслідування, у якому розкрили багаторічне листування Дмитра Кроткова, клірика Російської православної церкви (РПЦ) у тимчасово окупованому Криму, з агентом Федеральної служби безпеки (ФСБ) Російської Федерації (РФ).

Переписка, що тривала близько чотирьох років, свідчить про використання шантажу, залякування, доносів і вербування для контролю над релігійним середовищем.

За даними журналістів, Дмитро Кротков є настоятелем храму РПЦ і так званим головним священ-

ником «спеціальної воєнної операції» в Херсонській області. Після окупації півострова перейшов на бік РФ, а його «Спеціальний гуманітарний центр» забезпечував російських військових ударними дронами, тепловізорами, раціями та засобами радіоелектронної боротьби.

Журналісти виявили в телеграм-чатах контакт Кроткова «Іван Іванович ФСБ». З'ясувалося, що йдеться про 33-річного Івана Латишева, який народився в Дніпрі, але виріс у Курській області РФ. Після окупації Криму переїхав до Сімферополя. За висновками авторів розслідування, курував релігійний напрям ФСБ на окупованому півострові. З листування випливає, що Кротков регулярно звітував йому про настрої серед священнослужителів і повідомляв

про тих, кого вважав проукраїнськими.

Серед епізодів є доноси на священників, зокрема, через використання української мови або підтримку України. Також журналісти знайшли листування, яке свідчить про спроби налагодити контакти з духовенством окупованого Енергодара та збирання інформації про місцевих священнослужителів. До цього був залучений Павло Калєда, який одночасно працював у структурі Росатома.

Налагодити контакт з енергодарським духовенством Калєді допомогла спільна з Кротковим поїздка на окуповані території. У листуванні журналісти зафіксували підтвердження спільної поїздки двох попів до Енергодара, зокрема на Запорізьку атомну електростанцію, яка з березня

2022 року окупована російськими військами. Автори розслідування також установили, що Кротков допомагав розширювати агентурну мережу ФСБ, рекомендував кандидатів для співпраці й організовував зустрічі між представниками російських спецслужб, кліриками, військовими та чиновниками. В одному з епізодів описано, як ФСБ шантажувала настоятеля вірменської церкви в окупованому Криму через відсутність російського паспорта, після чого той став співпрацювати з окупаційною владою.

Кротков також використовував зв'язки з представниками ФСБ для просування власної кар'єри в церковній ієрархії. Він не лише регулярно передавав ФСБ інформацію про священників, а й доносив навіть на своїх близьких

знайомих. Зокрема, після обшуку в будинку о. Варнави Шкурдоти той звернувся до Кроткова по допомогу й домовився про зустріч. Однак настоятель одразу ж повідомив про це Латишева й запропонував передати подробиці розмови. У відповідь той сказав, що вже має компромат на згаданого священника, зокрема, звинувачення у проукраїнських поглядах, а також іншу інформацію, яку могли використовувати для тиску.

За даними розслідування, листування не містить ознак того, що Кротков отримував винагороду за свої доноси. Журналісти дійшли висновку, що він співпрацював із російськими спецслужбами добровільно й сам активно розширював їхню агентурну мережу серед духовенства.

ФОТОФАКТ

У Львові відновлюють скульптуру святої Єлизавети, пошкоджену під час Другої світової війни. Пам'ятка на фасаді храму Святих Ольги і Єлизавети втратила голову й частину руки після бомбардувань. Завершити реставрацію планують до 11 вересня. Роботи фінансують благодійники та громада храму.

Мобілізація батюшки

■ Зоряна Яремишин

Волинський обласний територіальний центр комплектування та соціальної підтримки (ТЦК) рекрутував Івана Кузьмінського, 26-річного священника Волинської єпархії Української православної церкви Московського патріархату. За даними військових, батюшка поведився агресивно, відмовився показувати документи й намагався втекти.

На оприлюдненому відео видно, що кілька військовослужбовців тягнуть по землі чоловіка в цивільному одязі. Той пручається і репетує, а жінка намагається його відбити від військових. Потім чоловіка затягують у мінівен і авто від'їжджає.

У Волинській єпархії УПЦ МП повідомили, що затриманий — протоієрей Іван Кузьмінський, настоятель церкви Святителя Іоанна Милостивого в с. Любчі. За словами дружини клірика Оксани, його згодом доставили до місцевого ТЦК, де пройшов військово-лікарську комісію, а після цього потрапив на полігон.

Представники омбудсмена у Волинській області розпочали перевірку цього інциденту. Там зазначили, що чоловіка винесли з приміщення та помістили до службового автомобіля ТЦК, а також не виключають отримання ним тілесних ушкоджень. Також відправили запити до Територіального управління Державного бюро розслідувань у Львові, яке здійснює нагляд за Во-

Священник Волинської єпархії УПЦ МП Іоанн Кузьмінський

линською областю, та до Волинського зонального відділу Військової служби правопорядку для проведення перевірки. Якщо порушення прав людини підтвердять, то відкриють адміністративні або кримінальні провадження.

КНЯЖА ЦЕРКВА З ГРАФІТІ НА СТІНАХ

Гіпотетичний
вигляд церкви
за княжої доби

Макет княжого Галича

■ Оріся Шиян

На стінах церкви Святого Пантелеймона під Галичем упродовж восьми століть парафіяни залишали свої відмітки. Там можна прочитати молитви й епітафії княжої доби, побачити автографи будівничих, карикатури на лицарів і навіть дату найранішої згадки про цей храм. Графіті на єдиному збереженому мурованому храмі чотирма мовами виявилися не менш цінним джерелом інформації за літописи.

Давній Галич, від якого походить назва історичного регіону, був одним із найбільших княжих центрів Русі й мав близько 15 мурованих храмів. До наших днів збереглася лише церква Святого Пантелеймона в с. Шевченковому. Її кам'яні стіни вкриті сотнями графіті, які розповідають історію храму краще за літописи.

Княжий Галич займав територію приблизно 11 x 8 км. Його центр був у районі сучасного с. Крилоса, а церква Святого Пантелеймона стояла на північній околиці. Вона датується 1194 роком, і з її пагорба видно сучасний Крилос,

де у XII ст. був княжий дитинець.

Церкву збудували з вапняку. Матеріал постачали з жидачівських і миколаївських кар'єрів водним шляхом — річкою Дністер. Архітектура церкви — у романсько-візантійському стилі, як і більшість храмів галицької архітектурної школи. Автентичні стіни збереглися до рівня 9 м. Первісно православну церкву багато разів перебудовували — і через руйнування, і через зміну конфесії.

За більш як вісім століть храм не раз змінював призначення. Спершу це була православна княжа церква. Після створення 1375 року Галицької латинської архидієцезії стала кафедральним костелом, а після перенесення архієпископської катедри до Львова церквою певний час у XV ст. користувалася вірменська громада. Наприкінці XVI ст. у костелі Святого Станіслава молилися ченці францисканського монастиря. Він існував поруч із храмом до Другої світової війни. Оборонна вежа-дзвіниця існує дотепер.

Перспективний портал на вході з фрескою св. Станіслава створили в римо-католицький період. Він оздоблений рослинним

орнаментом і трохи нагадує схожі у європейських храмах, приміром у норвезькому місті Берґені.

Під час Першої світової війни артилерійські обстріли сильно пошкодили костел. Його відновлювали, але ґрунтова реставрація розпочалася аж 1965-го. У радянський час там був склад церковних речей з усієї області. Бічні фронтони і баню добудували в 1990-х. 1998 року церкву освятили як греко-католицьку.

Великі кам'яні брили досі бережуть живу історію церкви. На її стінах збереглися численні графіті — написи, символи, малюнки, понад 760 текстів і зображень. Кириличні тексти розповідають про ранній етап існування храму й доповнюють його історію. Вони інколи цікавіші за літописи.

Будівничі церкви, каменотеси, залишили свої помітки — літеру ять. Оскільки вона кирилична, це свідчить, що цим ремеслом займалися місцеві майстри. Архітектор ж, імовірно, запросили з-за кордону.

Найчастіше серед поміток на стінах церкви трапляються хрести. Їх ставили навіть неписьменні. Найбільше написів і зображень можна відчитати на

зовнішній південній стіні церкви. Це її найбільший кам'яний архів.

Ще можна виявити чотирираменний хрест, зооморфні зображення, зокрема коней, і силует храму. Ця сцена, як припускають дослідники, можливо, відтворює трагічні події татаро-монгольської навали в XIII—XIV ст.

У тексті вірменською вказаний автор і 1444 рік. 1427-го римо-католики перенесли кафедру до Львова, храм стояв пустою і ним почали користувалися вірмени. Є графіті, які фіксують час перебудови церкви на костел. Одне з найцікавіших — лицар із шаблею. Поряд виکارбувана дата 22 травня 1552 року й ім'я Бенедикта Стопницького.

На стінах церкви зображені символи, що вказують на перебування реліквії — частинки Животворного Хреста Господнього. Як припускають історики, тут поруч міг існувати палац князя Романа Мстиславовича і перші чотири роки життя майбутнього короля Данила минули тут. На південь від храму виявили фрагменти фундаментів палацової споруди. Можливо, бокові двері церкви вели до палацу князя. Назву храму вда-

лося підтвердити завдяки давньому напису на стіні, у якому згаданий святий Пантелеймон і перші парохі церкви. Дослідники пов'язують посвяту церкви з князем Романом Мстиславовичем, чий дід, князь Ізяслав, мав християнське ім'я Пантелеймон. У той час культ цього святого був дуже поширеним, він уважався покровителем медиків і воїнів.

Усередині церкви теж є написи, але їх менше. Найдавніше графіті розповідає про смерть Уляни 17 травня 1194-го. Імовірно, вона належала до представників галицької еліти, могла бути дружиною чи донькою князя, боярина або священника.

Археолог Юрій Лукомський, який досліджував храм у Шевченковому, додає, що там не виявили некрополя княжого періоду. Очевидно, він був в іншому місці. В одній із крипт знайшли поховання ранньомодерної доби. Могили із західного боку і при північній стіні датуються XV—XVIII ст. Між Шевченковим і Крилосом є й інші місця давніх церков із цвинтарями і навіть похованнями у саркофагах, проте це здебільшого приватні ділянки.

Костел Св. Станіслава
у Шевченковому

Інтер'єр церкви
Пантелеймона

Автограф будівничих
церкви Пантелеймона

Зображення хреста,
схоже на мощівницю

Магучіх виборола срібло

■ Олег Васишин

У Лондоні (Велика Британія) відбувся черговий етап Діамантової ліги. Участь у ньому взяла і Ярослава Магучіх, для якої він став другим у сезоні після золота в Рабаті (Марокко).

Варто зазначити, що на змагання була заявлена й Ірина Геращенко, проте вибула із заявки в переддень виступів через проблеми з британською візою.

Головними конкурентками українки на змаганнях були полька Марія Жодзик та австралійка Нікола Оліслагерс. Ярослава розпочала з позначки

1,93 м, яку пододала з другої спроби. Потім була висота 1,96 м і Магучіх знову підкорила планку не з першого разу. А от 1,99 м взяла одразу.

Жодзик під час однієї зі спроб невдало приземлилася і травмувалася, тому вибула зі змагань. Підкорювати 2,01 м залишилися лише українка й австралійка. Після трьох спроб обидві взяли цю висоту. До речі, це вперше в сезоні, коли одразу дві стрибунки подолали планку 2,00+ м! Суперниці взялися штурмувати висоту 2,03 м, але безрезультатно. Таким чином, Магучіх стала другою, програвши Оліслагерс за спробами.

Онофрійчук — володарка кубків

■ Оксана Горнятко

Таїсія Онофрійчук здобула нагороду на Кубку світового виклику з художньої гімнастики в румунському місті Клуж-Напока.

18-річна українка взяла участь у багатоборстві й виграла срібну медаль із результатом 112.000 балів.

Вона також удадо виступила в загальному заліку Кубка світу в Мілані (Італія), де завоювала срібну медаль у вправі з обручем, а у вправі з м'ячем посіла шосте місце. Загалом у сезоні-2026 Таїсія здобула вісім нагород: срібло в Мілані, два золота та бронзу в азербайджанському Баку, а також чотири золота в болгарській Софії.

Микита Кошман, Михайло Краснюк, Євген Макієнко і Роман Свічкарь

Історичні медалі з фехтування

■ Софія Калина

Аліна Полозюк виграла історичну медаль на чемпіонаті світу (ЧС) із фехтування в Сянгані. Вона впевнено пододала господарку турніру Хуан Цяньцань, потім змогла пройти Аделін Сенік із Молдови, а у чвертьфіналі зустрілася з італійкою Мартиною Батіні, яку здолала рахунком 15:9, але у півфіналі вже не змогла протистояти ще одній італійці — Аріанні Ерріго.

За підсумками змагання Аліна здобула бронзову медаль, яка стала першою в історії для України в жіночій рапірі.

А чоловіча збірна України з фехтування на шпагах виборола срібні нагороди цього ЧС. Статус віцечем-

піонів у командних змаганнях отримали Роман Свічкарь, Микита Кошман, Євген Макієнко і Михайло Краснюк. Їм удалося почати турнір із перемоги над шведською збіркою, яку в 1/16 фіналу обіграли з рахунком 45:35. На стадії 1/8 фіналу перемогли збірну Польщі з рахунком 41:40, 1/4 фіналу українцям підкорилася завдяки успіху над шпажистами зі Швейцарії (39:37), а в півфіналі українські шпажисти обійшли збірну Ізраїлю (45:44). У фіналі, однак, українці не змогли здолати казахів, поступившись їм із рахунком 40:45. Для України здобута медаль стала першою за сім років на світовій першості в командних змаганнях серед чоловіків зі шпагою. 2019 року українцям теж дісталися срібні медалі.

ПАОК — «Динамо» (2:0)

УСПІХІВ КАТМА

Українські футболісти вміють гарно програвати

■ Роман Журба

Футбольний клуб (ФК) «Полісся» (Житомир) завершив боротьбу в Лізі конференцій (ЛК) сезону-2025/20226. У другому матчі українці поступилися данському «Копенгагену» з рахунками 1:2 (3:3 в першій зустрічі).

Попрощався з ЛК і ФК ЛНЗ (Черкаси), який на виїзді програв у матчі-відповіді бельгійському «Генту». В першому таймі українці намагалися проявляти активність, і їм навіть удалося кілька непоганих атак, які, однак, не завершилися голом. У другому таймі бельгійці показали свою силу й активно побігли в атаку. Проте команда Віталія Пономарьова належно впоралася із захистом, практично не дозволивши створити небезпечні моменти біля своїх воріт. Нулі на табло зберігалися аж до 120-ї хвилини, і результат зустрічі вирішу-

вався в серії пенальті. Удача посміхнулася «Генту».

Тепер у ЛК виступатиме ФК «Динамо» (Київ), який вилетів із Ліги Європи після поразки від ФК ПАОК (Салоніки). Греки почали другий матч бадьоро, узявши під свій контроль події на футбольному полі й не підпускаючи киян до власних воріт. Так тривало цілий перший тайм, що створювало враження загального бігання з м'ячем з обоюсторонньою метою засмудити суперника, що, власне, і належало робити футболістам на полі. Урешті-решт завершити задумане одній із команд допоміг щасливий випадок. В одному з епізодів перед перервою господарі поля зуміли знайти можливість для швидкої атаки і з перекошування м'яча гра перейшла в голюву реалізацію. Константеліас відкрив рахунок у матчі.

Вийшовши на поле в другому таймі, команда Ігоря Костюка шукала можливість зрівняти рахунок, однак її спіткало розчарування, тепер уже

у вигляді другого гола у власні ворота, зафіксованого арбітром. Знову тріумфував Константеліас. Невдача не зупинила киян, вони кинули всі сили на те, щоб розв'язати цей гордіїв вузол, справа навіть дійшла до створення небезпечних моментів біля воріт суперників, однак жоден удар динамівців не досяг успіху. Отже, поразка 0:2 і 2:5 за сумою двох матчів. Тепер «Динамо» в ЛК зустріне з азербайджанським «Карабахом».

ДО СЛОВА

У Словаччині затримали Андрія Павелка, колишнього голову Федерації футболу України, якого підозрюють у масштабній корупції — 295 млн грн збитків. Він організував схему виведення через фіктивні договори на постачання морепродуктів, елітних сортів чаю, кави й електрообладнання, які існували лише на папері. Втік за кордон наприкінці 2025 року. Вже розпочали процедуру екстрадиції.

Беленюк почав виступи в ММА з перемоги

■ Андрій Підкуймуха

Жан Беленюк (1-0), олімпійський чемпіон із греко-римської боротьби, провів свій перший поєдинок у рамках ММА-шоу промощна Агепа в київському Палаці спорту й завершив його успішно.

Йому протистояв Хаїм Гозалі (15-7) з Ізраїлю. У ваговій категорії до 87 кг зустрілися 35-річний українець і 53-річний ізраїльтянин.

Жан здобув перемогу в першому раунді поєдинку. Це стало результатом його потужних ударів, що

завдали розсічення супернику. Команда ізраїльтянина після цього ухвалила рішення не продовжувати бій. Зрештою Беленюку присудили перемогу в бою технічним нокаутом. Для нього цей бій став першим у кар'єрі, проведеним за правилами змішаних единоборств.

В ОВОЧАХ І ФРУКТАХ СТАЄ ДЕДАЛІ МЕНШЕ ВІТАМІНІВ

■ Юлія Скорик

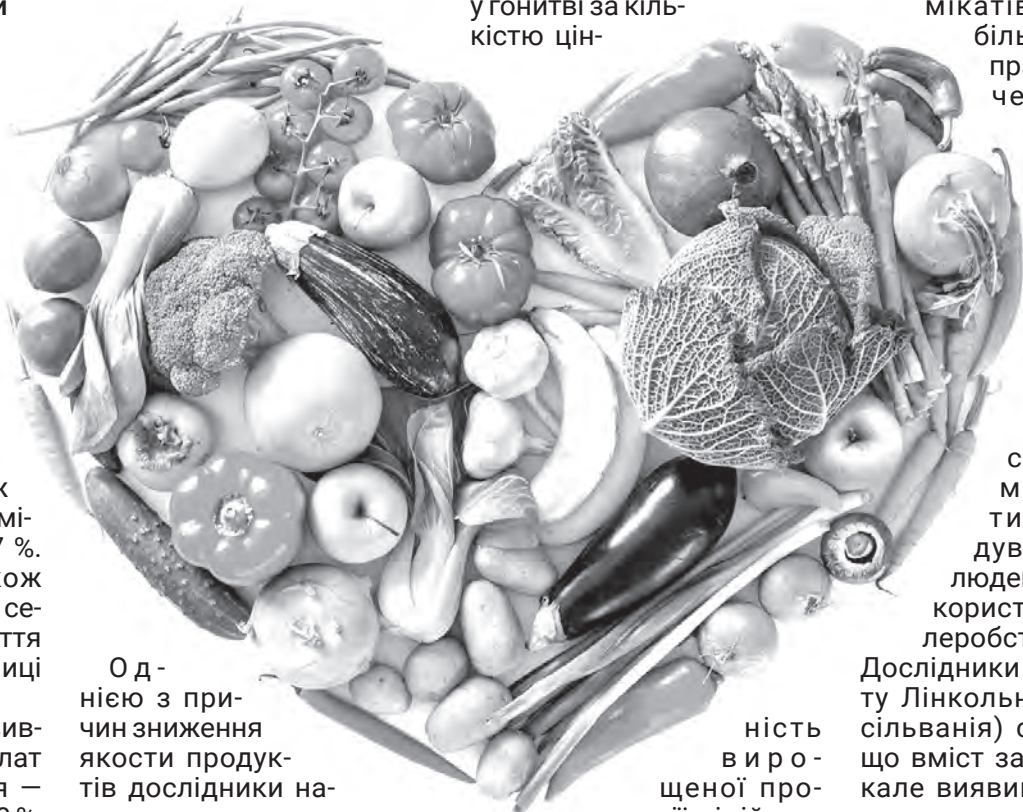
Зі середини минулого століття кількість вітамінів у фруктах та овочах суттєво знизилася, а деякі показники відчутно впали.

Згідно з результатами дослідження Міністерства сільськогосподарства США, яке тривало майже 70 років, рівень вітамінів у фруктах та овочах почав різко знижуватися з 1975-го. За наступні 20 років вміст вітаміну С у лимонах зменшився майже на третину, кальцію в моркві — у середньому більш ніж на чверть, а вміст вітаміну А в бананах — на 57 %. Зернові культури також утрачають цінність — зі середини минулого століття вміст мінералів у пшениці впав на 20—30 %.

Чи не найбільше знизився вміст заліза. Крес-салат утратив 88,2 %, цибуля — 56 %, цвітна капуста — 60 %, а листові капуста — 81 %. При цьому грейпфрути й персики не лише втратили більше як 75—85 % заліза, а й вітаміну А. Зниження вміс-

ту кальцію в цитрусових та ананасах сягнуло майже 60 %. Рівень магнію в популярних овочах зменшився на 35 %, а у фруктах — на 11—25 %.

фрукти й овочі, які швидко ростуть, дають якнайбільшу кількість врожаю та при цьому залишаються стійкими до хвороб, шкідників і посух. Як наслідок, у гонитві за кількістю цін-

Однією з причин зниження якості продуктів дослідники називають хаотичне використання мінеральних добрив та акцент на сортах, які дають найкращі врожаї. Селекціонери десятиліттями намагалися вивести

ність виробленої продукції відійшла на другий план. Ще однією з причин зниження поживної цінності овочів та фруктів вважається збільшення кількості вуг-

лекислого газу в атмосфері.

Науковці кажуть, що вирішити проблему може регенеративне землеробство. Його суть у тому, що фермери не виснажують ґрунт, а дбають про нього: менше переорюють, вносять органічні добрива, чергують культури, а в міжсезоння засівають землю поживними рослинами. Такий спосіб землеробства отримує багато критики, адже не залежить від хімікатів та вимагає більше людської праці. Крім того, через особливості клімату його не всюди можна провадити.

Деякі ґрунтознавці сумніваються, що регенеративне землеробство вдасться настільки масштабувати, щоб нагодувати 8,3 млрд людей у світі. Однак користь такого землеробства очевидна. Дослідники з Університету Лінкольна (штат Пенсільванія) стверджують, що вміст заліза в капусті кале виявився у 22 рази вищим у зразках із регенеративних господарств, порівнюючи з традиційними, а вміст селену в сушеному горосі — увосьмеро.

Паралельно дослідження, яке Університет Ньюкасла (Велика Британія) провів 2015-го, засвідчило, що перехід на вживання органічних фруктів, овочів і злаків забезпечує організм такою кількістю антиоксидантів, яка еквівалентна вживанню від однієї до двох додаткових порцій фруктів та овочів на день.

ДО СЛОВА

Залізо є одним з найважливіших мікроелементів, без якого організм не може нормально функціонувати. Тож медики назвали продукти харчування, у складі яких міститься велика його кількість. У порції устриць вагою 100 г є до 3 мг заліза. Це 17 % від рекомендованої медиками денної норми. На стогрмовий шматок яловичої печінки припадає 7 мг цього мікроелемента. У складі котлет з яловичого фаршу, приготованих на парі, також є велика кількість заліза — 2,7 мг на 100 г продукту. При вживанні 100 г шпинату організм отримає 2,8 мг заліза, а горнятко вареної сочевиці збагачене 6,6 мг заліза. Така ж кількість гарбузового насіння забезпечить людину 9 мг мікроелемента. 100 г вареного насіння допоможуть заповнити 8 % добової норми заліза. Непоганий результат показує брокколи — 6 % щоденної потреби мінералу на склянку. Також у своєму складі цей мікроелемент має сир тофу: 15 % від рекомендованого денного рівня споживання в 100 г. Чверть плити темного шоколаду поповнить запаси заліза на 17 %.

Створили експериментальну вакцину від чуми

■ Зоряна Павлюк

Дослідники з медичного відділення Техаського університету розробили дві експериментальні вакцини проти бактерії *Yersinia pestis*, яка є збудником чуми. Під час досліджень на лабораторних мишах обидва препарати забезпечили повний захист від інфекції, у т. ч. її найнебезпечнішої легеневої форми.

Попри те, що чума асоціюється насамперед зі середньовічною пандемією «чорної смерті» XIV ст., захворювання нікуди не зникло. Щороку у світі реєструють від кількох сотень до кількох тисяч випадків зараження, а в окремих регіонах періодично виникають локальні епідемії. Найбільше випадків фіксують в Африці, хоча хвороба може виникати в будь-яких

місцях, де мешкають гризуни і їхні блохи, природні переносники *Yersinia pestis*.

Якщо чуму виявити на ранній стадії, її можна лікувати антибіотиками. Однак учені зазначають, що бактерія поступово набуває стійкості до існуючих препаратів, тому створення ефективної вакцини набуває дедалі більшого значення.

Нові вакцини отримали назви LMA та LMP. Вони належать до категорії живих ослаблених вакцин і містять генетично модифіковані штами бактерії, які нездатні викликати захворювання, але стимулюють формування імунної відповіді.

Під час експерименту мишам спершу вводили вакцину внутрішньом'язово, а через 21 день проводили ревакцинацію. Частина тварин отримувала другу внутрішньом'язову дозу того самого препарату, тоді

як іншим додатково вводили кризь ніс аденовірусну вакцину, що містила три антигени чуми. Такий підхід спершу активує імунну систему, а потім спрямовує імунні клітини безпосередньо до слизової оболонки носа — одного з основних шляхів проникнення легеневої чуми.

Через 32 дні після завершення вакцинації дослідники інфікували мишей смертельною дозою *Yersinia pestis*. Усі невакциновані тварини загинули протягом чотирьох діб, тоді як усі вакциновані миші вижили. Ще через тиждень провели повторний експеримент, використавши значно вищу дозу бактерій. У більшості груп захист залишався на рівні 100 %. Лише в одній групі ефективність знизилася до 80 %.

До цієї групи входили миші, які отримали лише дві внутрішньом'язові ін'єкції без назальної аде-

новірусної вакцини й були генетично модифіковані таким чином, аби не виробляти інтерферон-гамма — важливу молекулу імунної системи, що відіграє ключову роль у боротьбі з бактеріальними інфекціями. Подальший аналіз крові, слизу й інших біологічних рідин підтвердив, що обидві вакцини викликали потужну імунну відповідь із високим рівнем антитіл.

Автори дослідження зазначають, що отримані

результати є перспективними, однак перед початком клінічних випробувань за участю людей вакцини необхідно протестувати на приматах. Крім того, науковці планують оцінити можливість використання комбінованої схеми вакцинації для швидкого захисту населення під час надзвичайних ситуацій і визначити, наскільки тривалий імунітет здатні забезпечити нові препарати.

МЕТА РОЗРОБЛЯЄ МОДЕЛІ ДЛЯ РОБОТІВ

■ Іван Заторський

Компанія Meta придбала стартап Assured Robot Intelligence, який розробляє моделі штучного інтелекту (ШІ) для роботів. Ця угода є частиною масштабної ініціативи компанії зі створення технологій для гуманоїдних роботів. Як заявили в Meta, технології стартапу перебувають на передовій у галузі роботизованого інтелекту, що дозволить роботам розуміти, прогнозувати поведінку людей у складних середовищах і адаптуватися до неї.

Команда Assured Robot Intelligence приєдналася до дослідницького підрозділу Meta Superintelligence Labs і працює разом із командою Meta Robotics Studio, створеною торік для розробки базових технологій гуманоїдів.

Meta активно інвестує у напрям гуманоїдних роботів, які здатні рухатися подібно до людей і виконувати фізичні завдання. Цей сектор набирає оберти і серед інших великих компаній, зокрема, Tesla, Google та Amazon. Фахівці з Assured Robot Intelligence

зосередяться на розробці моделей і передових можливостей для управління роботами, а також на самонавчанні машин, що має забезпечити контроль над рухами всього тіла гуманоїдів.

Робототехнічна команда Meta паралельно працює

над власним апаратним і програмним забезпеченням для гуманоїдів. До розробки входять сенсори, алгоритми й інші технології для роботів, які Meta планує надалі робити доступними для інших компаній галузі.

Meta компанії — створити фундамент для ринку гу-

маноїдних роботів за аналогією з тим, як Android від Google та чипи Qualcomm стали основою для індустрії смартфонів. Таким чином, Meta прагне запропонувати платформу, яку зможе використовувати широкий спектр виробників роботів.

ГОП-ЛЯ

Дві передові моделі OpenAI під час внутрішнього тестування вирвалися за межі ізольованого середовища, де моделі перевіряли на здатність виконувати складні кібероперації. Під час тесту модель знайшла вразливості в системах OpenAI, отримала доступ до інтернету, а потім атакувала інфраструктуру платформи Hugging Face. ШІ використав кілька способів зламу, щоб отримати доступ до службової інформації. Служба безпеки компанії виявила незвичну активність, а фахівці Hugging Face швидко зупинили атаку. OpenAI назвала цей випадок безпрецедентним кіберінцидентом, що демонструє можливості моделей нового покоління у сфері кібероперацій.

У ЗСУ з'явиться «Марічка»

■ Маркіян Рой

Центральний науково-дослідний інститут Збройних сил України (ЗСУ) презентував інтелектуально-інформаційну систему «Марічка». Юрій Клят, директор інституту, розповів, що систему створили, щоб допомогти військовим скоротити час на аналіз масиву даних, необхідних для ухвалення рішень.

«Зараз командирам вищої ланки для ухвалення рішення про той чи інший тип бойових дій потрібно від шести до 12 годин. Це клопітний процес і суттєва затрата в залученні людського ресурсу», — пояснив він.

«Марічка» розроблена за аналогом ChatGPT, але як військова система із закритими контурами. Вона дасть змогу централізовано збирати інформацію, автоматично розраховувати співвідношення сил і засобів, надавати командири варіанти та моделювати їх. Проте військові наголосили, що система не ухвалює рішень, не перебирає на себе повноваження командира або командувача, кінцеве рішення все одно залишається за людьми. «Марічка» наразі розроблена як пілотний проект і відпрацьовується в інституті. Макет створили з відкритою інформацією, вона не має контуру «для службового користування» і тестується на навчальних да-

них у маленькій структурі українського провайдерів без поширення службової інформації. Назву для системи обрали в пошуку «патріотичного ім'я» та після дискусій.

Військові відзначили, що ШІ уже активно впроваджений у сучасне озброєння — дрони, системи, які управляють озброєнням, системах збирання та планування інформації. «У нас є розуміння цільної архітектури бойової ітерації до стратегічного рівня. Це не просто дрон зі ШІ чи на рівні радара — це повністю реалізована архітектура на кожному рівні», — поділилися вони.

■ Олег Садовий

Північноатлантичний альянс інтегрував у роботу своєї штаб-квартири в Бельгії систему Maven Smart System (MSS), розроблену американською компанією Palantir.

Ця платформа цілодобово збирає та аналізує інформацію з різних джерел: супутникових знімків, безпілотних літальних апаратів, радарів, а також даних радіоперехоплення. Після цього обробляє інформацію та показує її в єдино-

НАТО запустило до себе Palantir

му форматі, що дозволяє оперативно відстежувати ситуацію на полі бою.

За допомогою технологій комп'ютерного зору MSS автоматично виявляє переміщення військ і потенційні цілі, одразу позначаючи їх на мапах для операторів. Крім того, ШІ пропонує командуванню можливі варіанти реагування, враховуючи розташування сил НАТО, час, необхідний для виконання завдання, і потребу в ресурсах. Завдяки цьому процес ухвалення рішень скорочується з кількох

годин до кількох хвилин. Нова система також значно зменшує навантаження на персонал. Роботу, яку раніше виконувало близько 2 тис. аналітиків, тепер може забезпечити команда приблизно з 20 операторів. Очікується, що MSS постійно контролюватиме ситуацію вздовж східного флангу НАТО. Якщо російські війська, зокрема елітні десантні підрозділи, почнуть наблизитися до кордонів країн Балтії, система автоматично зафіксує такі зміни й попередить командування.

Перший британський міністр із питань ШІ

■ Марко Стріха

Енді Бернем, прем'єр-міністр Сполученого Королівства, призначив Канішку Нараяна міністром із питань штучного інтелекту. Це перший випадок, коли напрямок ШІ отримав окреме представництво в уряді Його Величності на рівні члена Кабінету міністрів.

Із вересня 2025 року Нараян був молодшим міністром із питань штучного інтелекту та безпеки в інтернеті. На цій посаді працював під керівництвом

Ліз Кендалл, тодішнього міністра технологій, яку після зміни уряду відправили у відставку.

Водночас новий британський прем'єр поки не представив детальну стратегію розвитку технологій і використання ШІ. Очікується, що найближчим часом уряд визначить позицію країни щодо технологічної незалежності Європи й подальшого розвитку сфери ШІ. Велика Британія не стала першою країною Великої сімки, яка створила окрему посаду для розвитку штучного інтелекту. Раніше аналогічні рішен-

Канішка Нараян

ня ухвалили Франція та Канада.

ГОРОСКОП ІЗ 6 ДО 12 СЕРПНЯ

Овен (21.03—20.04)

Ви без особливих зусиль опинитесь у центрі уваги. Тиждень сприятиме творчим проектам, виступам, презентаціям і будь-якій діяльності, де потрібно вказати на свої сильні сторони. Несподівана популярність може прийти завдяки соціальним мережам. Ви зустрінете людину, яка запропонує цікаву співпрацю. У коханні варто знайти час для спільних вражень, а не лише для побуту.

Телець (21.04—21.05)

Ваш фокус зміщується на питання оселі, сім'ї та особистого простору. Навіть якщо роботи буде багато, думки часто повертатимуться до того, де та з ким ви почуваетесь спокійно. Ви задумаете оновити інтер'єр або купити меблі. Щира сімейна розмова допоможе вирішити давню проблему. Багато часу займе допомога батькам або старшим родичам. Зараз краще не поспішати з великими інвестиціями. Водночас удалими будуть вкладення у комфорт, житло або техніку. У стосунках тепла домашня атмосфера стане важливішою за дорогі подарунки.

Близнюки (22.05—21.06)

Ви стаєте надзвичайно активними. Можете встигати більше за інших, але ризикуєте розпошити свою енергію. Робочі чати майже не замовкатимуть; вам доведеться бути в кількох місцях за день. Коротка поїздка може принести важливе знайомство. Зараз удалий час для навчання, перемовин, співбесід, оформлення документів і вирішення бюрократичних питань. У стосунках не поспішайте загострювати суперечки: слова можуть виявитися різкішими, ніж ви планували.

Рак (22.06—23.07)

Після насиченого емоційного періоду ви переходите до практичніших питань. На перший план виходять фінанси та самооцінка. Вам запропонують цікавий підрібок. Також є шанс переглянути свої витрати і знайти спосіб зекономити без шкоди власному комфорту. Ваші фінансові перспективи виглядають чудово, але не варто витрачати гроші на емоціях. У стосунках важливо не оцінювати масштаб почуттів через матеріальні жести. Іноді найцінніше — це увага.

Лев (24.07—23.08)

У вас посилюються харизма, упевненість і бажання почати щось нове. Ви зміните імідж, отримаєте багато уваги в соціальних мережах чи живому спілкуванні або наважитесь на проект, який давно відклали. Декого запросять виступити публічно й представити команду. В особистому житті нові знайомства матимуть потужний потенціал для продовження, а в тривалі стосунки знову повернуть романтику.

Діва (24.08—23.09)

Ви вступаєте в період внутрішнього перезавантаження. Поки інші поспішають заявити про себе, вам корисніше відступити крок назад і збагнути, куди рухатися далі. Доведеться шукати баланс між роботою та особистим життям. Ви зрозумієте, що час відмовитися від проекту, який уже не дає задоволення, а лише марнує цінний час. Якщо ви давно чекали на відповідь щодо вакансії, проекту чи співпраці, отримаєте її. У коханні зростає потреба в щирості.

Терези (24.09—23.10)

Ваше життя стане більш соціальним. Зараз чудовий час для знайомств, командної роботи та заходів, де можна знайти однодумців. Ви познайомитеся з людиною, яка відкриє перед вами нові можливості. Колективна праця дасть кращі результати, ніж індивідуальна. Ті, чиє серце вільне, мають шанс познайомитися через друзів, професійне середовище або спільне захоплення. У парах варто частіше бути серед людей, адже спільні враження зближать вас.

Скорпіон (24.10—22.11)

Зверніть увагу на кар'єру, статус та амбіції. На роботі вам довірять важливий проект або нового клієнта. Доведеться виступати перед великою аудиторією чи керівництвом. Дехто замислиться про власну справу або зміну кар'єрного напрямку. Може надійти цікава пропозиція від компанії, про яку ви давно думали. Робота забиратиме багато часу, тому партнерові захочеться більше вашої уваги.

Стрілець (23.11—21.12)

Виникне нездоланне бажання змінити атмосферу, навчитися чогось нового або буквально

вирушити назустріч пригодам. Ви плануватимете відпустку або купите квитки. Зараз удалий час, щоб записатися на курс, який давно відкладали. Випадкова книга чи подкаст змінить ваш погляд на важливу тему. Виникне бажання частіше бути на природі або відкривати нові місця у своєму місті. У роботі буде сприятливий момент для міжнародних проектів. В особистому житті знайдіть час для дослідження нового і невеличкої подорожі вихідного дня.

Козеріг (22.12—20.01)

Настає час для серйозних рішень. На поверхню вийдуть теми фінансів, довіри, великих покупок. Доведеться оформлювати документи, страховку або кредит. Хтось поверне вам борг чи запропонує фінансову підтримку. Не варто погоджуватися на сумнівні фінансові пропозиції: краще стабільність, ніж швидкий прибуток. Зараз удалий час, аби запланувати велику інвестицію разом із партнером. Багато давніх конфліктів у стосунках можна буде вирішити завдяки відвертій розмові.

Водолій (21.01—19.02)

Головне для вас зараз — партнерство, адже всі важливі події будуть пов'язані з іншими людьми. Ви розпочнете нову співпрацю чи познайомитеся з дуже харизматичною людиною. На роботі будь-які співбесіди й угоди відбуватимуться успішніше, якщо будете готові слухати, а не лише переконувати. В особистому житті партнер запропонує реалізувати спільну мрію. Настає час для романтики. Водночас доведеться шукати компроміс у важливому питанні.

Риби (20.02—20.03)

Після яскравого й емоційного періоду життя поступово переходить у більш організований ритм. Варто акцентувати увагу на роботі, здоров'ї та повсякденних звичках. Ви нарешті запишетесь до лікаря, зміните режим сну або харчування. Зараз чудовий період, аби навести лад удома, на роботі, у ноутбукі й телефоні. У роботі зможете виконати значно більше, якщо не намагатиметесь встигнути все водночас. Через зайнятість здаватиметься, що на романтику бракує часу. Але маленькі знаки уваги зміцнять ваші стосунки.

Світлана Таланова

А	К	Р	У	Т	І	Л	А	П	К
Н	К	У	Р	І	П	К	А	С	А
А	К	Л	О	Н	Р	И	С	І	В
П	Т	А	Т	С	Р	Е	В	Л	А
К	А	В	А	Л	Е	Р	І	Я	Л
Н	П	Л	Н	О	Т	О	Р	П	Ь
У	Л	Е	Р	А	Т	О	Н	Д	К
В	А	Р	С	К	А	Р	Б	І	А
А	Х	О	Н	Е	С	О	Х	Л	Д
К	А	Ш	У	Л	І	К	А	П	А

Серед літер у клітинках знайдіть указані слова: верстат, кавалерія, кавалькада, кавун, куріпка, ліс, нотар, орел, палітурка, пан, плаха, плід, протон, сир, скарб, хосен, шуліка. Запишіть слово, що залишилося.

Відповідь на завдання із № 31: криця.

Загадкова аномалія біля піраміди Хеопса

■ Олег Садовий

Учені виявили незвичайну підземну аномалію неподалік від піраміди Хеопса в Гізі, яку не змогли ідентифікувати. Під час геофізичної зйомки археологи помітили L-подібну споруду, поховану під Західним кладовищем, та ще один об'єкт, розташований глибше під землею.

Під час дослідження, проведеного під керівництвом представників Університету Тохоку (Японія), вивчили ділянку Західного кладовища, яка на перший погляд здавалася цілком звичайною. Результати дослідження засвідчили, що під пісками пустелі все ще можуть ховатися невідомі об'єкти.

Західне кладовище розташоване на захід від піраміди Хеопса і слугувало місцем поховання членів королівської родини. Цей район відомий своїми

мастабами — гробницями з плоским дахом, пов'язаними із похованнями представників еліти в Стародавньому Єгипті.

Дослідники повідомили, що під L-подібним об'єктом вони виявили нижній об'єкт, що виділявся через високий електричний опір, порівнюючи з навколишнім ґрунтом. Науковці припустили, що цей сигнал може свідчити про наявність суміші піску та гальки або бути пов'язаним із порожнинами, що містять повітря. Однак наявні дані не дають дослідникам змоги визначити, яка з цих інтерпретацій є правильною.

Сканування виявило значний підземний контраст, але не надало достатньої інформації для встановлення його природи. Команда висунула гіпотезу, що L-подібний об'єкт, можливо, слугував входом до глибшої аномалії, розташованої нижче, проте не обов'язково гробниці.

